

Маладзечна, Вілейка, Смаргонь, Ашмяны, Валожын, Мядзел, Астравец, Мінск

рэгіянальная газета

19 верасня 2003 года

№ 38 (439)

Выходзіць па пятніцах. Выдаецца з красавіка 1995 года

Навіны рэгіёну

Юбілей касцёла

ВІЛЕЙКА. У суботу надзвычай шматлюдна было ў вілейскім касцёле Узвышэння Крыжа, які святкаваў свой 90-гадовы юбілей. Ксёндз-дэкан Эдмунд Даўгіловіч-Навіцкі і яшчэ дванаццаць святароў правялі тут святую імшу, у якой удзельнічалі вернікі з вілейскай і суседніх парафій.

Наталля ВАЛЫНЕЦ.

Новы начальнік

МЯДЗЕЛ. Новы начальнік з'явіўся ў мясцовым РАУС. Ім стаў Васіль Малікаў. Дагэтуль ён працаваў намеснікам начальніка Стаўбцоўскага РАУС. Сяргей Куніцкі, які быў папярэднікам Малікава, пераведзены працаваць у Мінск.

Аддзел інфармацыі.

Сталі кадэтамі

ВАЛОЖЫН. Чацвёра пяцікласнікаў Валожынскай школы-інтэрната, сярод якіх ёсць дзяўчынка, сталі вучнямі першага на Міншчыне кадэцка-юрыдычнага класа, што адкрыўся ў Жодзінскай школе-інтэрнаце. Пры паступленні ўлічвалася не толькі жаданне дзяцей вучыцца па новай праграме, але і іх здольнасці, якія правяраліся з дапамогай тэстаў.

Наталля ШТЭЙНЕР.

Пакусалі шэршні

АШМЯНЫ. Прадстаўнікі сямейства вос з джалам, якіх называюць шэршні, пасяліліся на тэрыторыі мясцовага льнозавода з вясны. Рабочыя, ведаючы пра небяспечных суседзяў, абыходзілі тое месца бокам. І ўсё ж пазбегнуць няшчасця не змаглі. Рой пакінуў кокан і знайшоў сабе ахвяру: моцна пакусаў мужчыну. На месца здарэння выязджала служба выратавання, якая і "абясшкодзіла" крылатых насякомых.

Марына СЛІЖ.

У падарунак – «Ніва»

АСТРАВЕЦ. Раённае свята "Дажынкі" прайшло на Астравеччыне. Ушаноўваліся на ім хлебаробы з усіх гаспадарак раёна, але найбольш пашчасціла працаўнікам СВК "Варняны". За высокія паказчыкі ў рабоце калектыў узнагароджаны аўтамашынай "Ніва".

Марына СЛІЖ.

Падазроны пакет

МАЛАДЗЕЧНА. У аўторак, 16 верасня, у гаррайаддзел па надзвычайных сітуацыях паступіла паведамленне, што ў гарадскім аддзеле адукацыі знайшлі падазроны пакет. Будынак ачапілі, супрацоўнікаў эвакуіравалі. Высветлілася, што ў пакеце быў будаўнічы клей.

Святлана ЦІШКО.

Каля бэзу «спее» ртуць

МАЛАДЗЕЧНА. У аўторак СШ №11 ледзь не была зачынена з-за надзвычайнага становішча. За домам №3 па вуліцы Францішка Скарыны знайшлі ртуць.

Па дарожцы каля дома №3 па вуліцы Францішка Скарыны, дзе знайшлі ртуць, кожную раніцу дзеці ідуць у школу і дзіцячы сад. А вечарам там гуляюць падлеткі. Ртуць ледзь не трапіла ў іх рукі. Фота Святланы Цішко.

Раніцай жыхарка дома Ксенія Лукіна пайшла даглядаць кусты бэзу і шыпшыны, што растуць у яе пад акном. І знайшла цяжкі поліэтыленавы пакет. Што трэба рабіць у такіх выпадках, яна не ведала. Непадалёк працавалі мужчыны з камунальнай службы горада, ізалявалі трубы. Але што яны маглі параіць, калі нават кратаць незнаёмыя прадметы небяспечна? Як сказаў адзін з рабочых: "Зазірнеш у яго, а раптам там бомба ці адрэзаная галава. Як пасля такога спаць спакойна?". Ксенія Лукіна набрала нумар 02. Міліцыя прыехала хутка, раён ачапілі, нікога блізка да таго ўчастка не падпускалі. Пры першым аглядзе змесціва пакета стала зразумела, што гэта не бомба, не міна і не ўзрыўчатка, а хутчэй за ўсё ртуць. Патрэбны былі адпаведныя спецыялісты. У 10.24 паведамленне з міліцыі паступіла ў гарадскі аддзел па надзвычайных сітуацыях. Ужо ў 10.30 да дома №3 пад'ехалі аўтамабіль хімічнай і радыяцыйнай разведкі і штаб ліквідацыі надзвычайных сітуацый.

У пакеце былі 3 гумовыя колбы з ртуццю. На ёмістасцях прастаўлены заводскія нумарныя знакі і вага кожнай. Знойдзены вадкі метал важыў 8 кілаграмаў 890 грамаў. У аб'ёме гэта прыкладна 750 мілілітраў. Але колбы былі герметычна закаркаваныя, таму адравіце рэчыва не разлілося. Калі б, не дай бог, гэта здарылася, дзейнасць ці не ўсіх устаноў мікрараёна была б прыпынена. Зачынілі б на тыдзень СШ №11 і дзіцячыя сады, што знаходзяцца побач. У такіх выпадках ліквідатары ў спецыяльных касцюмах збіраюць ртуць, усе паверхні апрацоўваюць растворам, які нейтралізуе ўздзеянне ядавітага рэчыва, зямлю збіраюць і вывозяць. "Надзвычайнікі" ўсцешаныя тым, што пакет з ртуццю не знайшлі дзеці, якія кожную раніцу ідуць каля дома №3 у школу, дзіцячы сад і проста гуляюць вечарам на школьным стадыёне і каля яго. Цікаўныя падлеткі маглі б разліць небяспечны метал (а ён прыгожы, серабрысты), уцячы і забыцца. А на зямлі плямы ртуці непрыкметныя. І жыхары першага паверха дыхалі б парамі атрутнага рэчыва.

Атручэнні ртуццю, паведамілі нам у раённым цэнтры гігіены і эпідэміялогіі, не бываюць вострымі. Пройдзе шмат часу, пакуль чалавек заўважыць, што стан яго здароўя пагаршаецца.

Так многа ртуці адразу ў Маладзечне ніколі раней не знаходзілі. Звычайна спецыялістаў па ліквідацыі надзвычайных сітуацый выклікаюць у кватэры, дзе разбілі градуснік. Хаця з такім здарэннем людзі могуць справіцца самастойна. Трэба толькі сабраць буйныя кроплі піпеткай, дробныя прамакнуць газетнай паперай, паверхню апрацаваць мыльна-содавым растворам ці растворам марганцоўкі і праветрыць памяшканне. Горш, калі ртуць знаходзяць пад падлогай. Многа праблем са школьнікамі і навучэнцамі ПТВ і тэхнікумаў.

Знойдзеную ртуць адправяць у Мінск на ўтылізацыю.

А здарэннем будзе займацца міліцыя. Па-першае, у Маладзечне няма прадпрыемства па вытворчасці ці перапрацоўцы ртуці. Значыць да нас яна трапіла з іншага горада. Па-другое, колбы былі пранумараваныя, узважаныя і ўпакаваныя ў спецыяльную паперу. З гэтага вынікае, што ртуць скралі з нейкага прадпрыемства для продажу. А за незаконнае распаўсюджанне такога небяспечнага рэчыва прадугледжана крымінальная адказнасць.

Святлана ЦІШКО.

Мастацтва для роздуму

У сённяшнім нумары рэдакцыя распачынае расказ пра вядомага скульптара Уладзіміра Церабуна.

2-я старонка

Усё пра грыбы

Нельга знайсці чалавека, які б хоць раз у жыцці не збіраў грыбоў. А ці ўсё мы пра іх ведаем?

6-я старонка

Дом адзінокіх сэрцаў

Пакінуўшы свае вёскі і хаты адзінокія старыя дажываюць век у Куранецкім доме-інтэрнаце для састарэлых і інвалідаў.

7-я старонка

■ ДА ЮБІЛЕЮ ГОРАДА

Адкрыліся дзве экспазіцыі

СМАРГОНЬ. Адразу дзве экспазіцыі, прысвечаныя 500-годдзю горада, якое будзе адзначацца ў кастрычніку, адкрыліся 14 верасня ў Смаргонскім краязнаўчым музеі.

Першая называецца «Смаргонь на пачатку двух стагоддзяў: XX і XXI» і ўяўляе сабой серыю фотаздымкаў, якая складаецца з двух блокаў. Адзін з іх — выгляд Смаргоні на парозе XX веку. Выявы «мёртвага горада» і горада ў мірныя часы, якім ён быў сто гадоў таму, перафатаграфаваны ў аддзеле рэдкай кнігі бібліятэкі Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі з фотаальбома афіцэра Паўлюкевіча, які ў гады першай сусветнай вайны служыў на тэрыторыі Смаргоні. Другі блок — каляровыя фотаздымкі сучаснага горада.

Яшчэ адна экспазіцыя сфарміраваная з матэрыялаў, якія перадаў арганізатарам іх зямляк Уладзімір Шчасны, старшыня Нацыянальнай камісіі Рэспублікі Беларусь па справах ЮНЕСКА. Некалькі гадоў ён быў паслом Беларусі ў Вялікабрытаніі. Там, на картаграфічных аўкцыёнах, Ул.Шчасны набыў карты XVI—XX стагоддзяў, на якіх пазначаная тэрыторыя Смаргоні. Усе прадстаўленыя ў музеі карты — арыгіналы. Самая старажытная датуецца 1595 годам і паказвае тэрыторыю Вялікага княства Літоўскага. Адну з карт 1841 года, на якой адлюстраваны падзелы Рэчы Паспалітай, Ул.Шчасны падарыў смаргонскаму музею.

Асобнае месца на выстаўцы адведзена творам Напалеона Орды, сярод якіх ёсць і выдатныя смаргонскія мясціны.

Дзмітрый РАГАВЕЦ, БелаПАН.

■ ПАДПІСКА-2003

Астраўчане чытаюць перыёдыку

Астравецкі раён – самы чытальны ў вобласці. На тысячу насельніцтва тут прыпадае выпісаных праз пошту газет і часопісаў больш, чым у любым іншым раёне Гродзеншчыны.

Начальнік Астравецкага раённага вузла паштовай сувязі Ірына Тальчук упэўнена, што магазіны на пошце, такія, як у Астраўцы, Кямелішках, Гудагаі, павінны быць і паштальёны могуць гандляваць і канкурыраваць са спажывецкай кааперацыяй.

Астравецкія паштавікі спрабуюць гэта рабіць. Пенсію ў пэўны дзень ва ўсе вёскі раёна тут прывозіць машына. Аднachасова яна дастаўляе і прадукты, і тавары, каб вяскоўцы маглі іх набыць на месцы, не выходзячы з хаты. У гэты ж дзень яны могуць заплаціць за святло.

Ірына Эдуардаўна сказала карэспандэнту "Рэгіянальнай газеты", што так выгадна. Не трэба хваляваццa, выпраўляючы паштальёна ў дарогу з вялікай сумай грошай. Ды і з аб'езду машына ў дзень пенсіі вяртаецца з выручкай. Удалося пазбегнуць непатрэбных пераходаў паштальёнаў у аддаленыя вёскі. Так пазбавіліся некаторых матэрыяльных выдаткаў.

У некаторыя вёскі на Астравеччыне газеты і лісты таксама дастаўляюць матарызавана. Для гэтага ўстанавілі абаненцкія скрыні і паштовую скрынку, у якую можна апусціць не толькі пісьмо ці паштоўку, але і заяўку на патрэбны тавар. Нават хлеб пошта дастаўляе па заказу. Быў выпадак, калі адна бабуля кінула ў скрыню паперку – прасіла тэрмінова даставіць ей пачак дражджэй. Заяўку паштальён хутка выканала – спецыяльна купіла дрожджы ў бліжэйшым магазіне.

Вось так паштары з Астраўца заваёўваюць рынак, і ў той жа час нясуць людзям пэўныя зручнасці і выгоды.

Марыя МІХАЙЛАВА.

■ ТУРЫЗМ

Любіцелі паходаў

Закончыўся чэмпіянат Мінскай вобласці сярод катэгарыйных паходаў за 2002-2003 гады.

Вельмі ўдала выступілі на ім турысцкія групы маладзечанскага турклуба "Пілігрым". Сярод веласіпедных паходаў 1-е месца заняла група пад кіраўніцтвам Сяргея Бялкова (178 балаў), 2-е – маладзечанскай група пад кіраўніцтвам Ірыны Шаварнёвай, якая набрала 149 балаў. Сярод тых, хто любіць водныя падарожжы, "золата" дасталося групе са Слуцка пад кіраўніцтвам Дзмітрыя Краўчанкі. Яны набралі 173 балы. 2-е ў групы з Жодзіна і 3-е ў нясвіжскага турклуба "Вандроўнік".

Сярод пешаходных паходаў 1-е месца ў групы Мінскага раёна пад кіраўніцтвам Міхаіла Мазензона (169 балаў), 2-е зноў жа ў маладзечанцаў пад кіраўніцтвам Ірыны Шавярнёвай (140 балаў).

Пераможцы і прызёры ўзнагароджаны граматамі ўпраўлення па фізічнай культуры, спорту і турызму Мінскага аблвыканкома, а кіраўнікі груп за 1-е месца атрымалі грашовы прыз у памеры 20000 тысяч рублёў. Паходы праходзілі ў раёнах Усходніх Саян, Крыме, Карэліі і Беларусі. Усяго ўдзельнічала 16 груп і 176 удзельнікаў.

Радуе, што колькасць груп, прыняўшых удзел у чэмпіянаце, павялічылася ў параўнанні з мінулымі гадамі.

Іван СІДАРОВІЧ.

■ НАВІНЫ БЕЛАРУСІ

Вяртаюць сваё

Пачаўся працэс вяртання абсталявання і літаратуры калектыву Нацыянальнага гуманітарнага ліцэя імя Якуба Коласа. Аб гэтым 15 верасня заявіў заснавальнік і кіраўнік навучальнай установы Уладзімір Колас на бацькоўскім сходзе, які адбыўся ля зачыненых варот ліцэя.

Ён таксама нагадаў, што пасля выхаду пастановы ўрада аб ліквідацыі ліцэя ў будынку навучальнай установы засталася вялікая колькасць маёмасці, што перадалася ў дар ліцэістам рознымі ўстановамі і прыватнымі асобамі. Паводле яго слоў, у нармальнае рэчышча ўваходзіць і навучальны працэс у ліцэі.

Рабочая сустрэча

Рабочая сустрэча Уладзіміра Пуціна і Аляксандра Лукашэнкі адбылася ў сочынскай рэзідэнцыі расійскага прэзідэнта.

Асноўныя тэмы сустрэчы – абмеркаванне перспектыў увядзення з 2005 года расійскага рубля ў якасці адзінага плацежнага сродку Саюза Расіі і Беларусі, а таксама пытанне аплаты паставак расійскага прыроднага газу.

Здарыўся пажар

Больш за 80 чалавек эвакуіравалі вечарам 14 верасня ратавальнікі з будаўнічага інтэрната сталічнага прадпрыемства "Мінскрамбуд".

Пажар пачаўся ў ліфтавай шахце будынка, асноўны ачаг знаходзіўся на трэцім паверсе. Паводле папярэдняй інфармацыі, прычынай пажару стала неасцярожнае абыходжанне з агнём.

Стаўка на шоу

У новым сезоне канал ОНТ (Агульнанацыянальнае тэлебачанне) зробіць стаўку на два самыя папулярныя тэлевізійныя жанры: рэальнае шоу і тэлесерыял.

Акрамя новага праекта расійскага Першага канала "Фабрыка зорак-3", "Уцякач", "Апошні герой-4", гледачы ўбачаць першае ў Беларусі шоу ў рэжыме рэальнага часу "Нашы ў Галандыі".

Супраць улад

Збор подпісаў гараджан супраць рашэння райвыканкома аб падвоенай аплаце праезду ў гарадскім транспарце ў выхадныя і святочныя дні пачаўся ў Слоніме.

Каардынатарам акцыі выступіў камітэт Партыі камуністаў Беларускай. Камуністы лічаць, што Слонім нічым не адрозніваецца ад іншых гарадоў Беларусі, а аргументы кіраўніцтва аўтапарка пра цяжкае эканамічнае становішча не пераканаўчыя.

Будуць баставаць

Рэспубліканскі страйком прадпрымальнікаў заявіў аб правядзенні 25 верасня аднадзённай агульнанацыянальнай папераджальнай забастоўкі.

Гэтыя меры з'яўляюцца вынікам палітыкі ўлад па "ўдушэнні" малога бізнесу. Прадпрымальнікі будуць патрабаваць ад улад адмены абавязковага сацыяльнага страхавання, зніжэння ў 3 разы фіксаванай стаўкі падатку і інш.

БелаПАН.

■ СМАРГОНСКІЯ НАТАТКІ

Мастацтва для роздуму

Да 30-годдзя творчай дзейнасці скульптара Уладзіміра Церабуна.

Калі наведаў у жніўні Смаргонь, то неяк інакш успрыняў усё тое, што давялося ўбачыць. Горад нагадвае вялізную будоўлю з яе штурмам і звыклымі цяжкасцямі. Разглядаючы з акна аўтобуса розныя змены, убачыў на рыштаваннях свайго брата Уладзіміра, які займаўся рэстаўрацыяй помніка У.І.Леніну.

У вызначаны час ён прыйшоў дахаты, дзе сабралася пяцёра братоў, бо прыехаў Міхась з Варонежа, і мы мелі дастакова часу, каб пагутарыць.

Вось тут і прыгадалася наша дзяцінства і юнацтва з яго прыгожымі, як у той песні, думкамі-марамі. Марыў ён стаць мастаком, скульптарам і стаў ім.

Таленавіты чалавек, ён празаймаўся ўсяго толькі месяц на падрыхтоўчых курсах і паступіў у Беларускі дзяржаўны тэатральна-мастацкі інстытут на толькі што створанае аддзяленне скульптуры. На ўступных экзаменах, пасля трохгадовай вайсковай службы, дзе было не да мастацтва, ён набірае 31 бал, хоць для залічэння было дастаткова 28. Колькі радасці было ў бацькоў і ўсіх нас, калі Валодзя паступіў вучыцца ў Мінск. А вось тут і пачаліся яго першыя цяжкасці. Не соладка яму было жыць на адну стыпендыю, бо бедныя бацькі не маглі аказаць яму значную падтрымку, хоць стараліся з усіх сіл.

Уладзімір Церабун, 1994 г.

Добра памятаю яго вялізныя лісты з акадэмічнымі малюнкамі, якія ён прывозіў у Смаргонь, раскладаў на падлозе, вывучаў і шмат думаў. Здавалася, што ўжо можна паправіць у той ці іншай фігуры натуршчыка, а ён знаходзіў. Калі ехаў у электрычцы ці прыгарадным цягніку, паспяваў зрабіць некалькі дзесяткаў накідаў у сваім невялічкім альбомчыку. Гэта былі віртуозныя малюнкі, выкананыя ручкай з чорнымі чарнілами.

Яго талент, памножаны на вялікую штодзённую працу і патрабавальнасць да сябе, рос проста на вачах. Яму пашчасціла вучыцца ў вядомых скульптараў, народных мастакоў БССР, лаўрэатаў Дзяржаўнай прэміі БССР Андрэя Ануфрыевіча Бембеля і Анатоля Аляксандравіча Анікейчыка. Удзячны і сёння Уладзімір сваім педагогам скульптару Генадзю Ільічу Мурамцаву і жывапісцу Уладзіміру Маркавічу Пасюкевічу. З апошнім у іх нечым падобныя творчыя лёсы. Родам з невялічкага беларускага гарадка Капыль, Уладзімір Пасюкевіч сам едзе ў Маскву, паступае, вучыцца і заканчвае Дзяржаўны мастацкі інстытут імя Сурыкава. Дарэчы, дачка Уладзіміра Наташа Церабун ужо пяты год спасцігае таямніцы жывапісу як і яе бацька ў вядомага сёння мастака і педагога У.М.Пасюкевіча.

Ужо на трэцім курсе да майго брата прыйшла першая творчая перамога. Ён выйграе конкурс на стварэнне мемарыяльнага комплексу "Дальва", аб'яўленага сярод студэнтаў. Яго праект быў прызнаны лепшым, заставалася толькі выканаць.

У яго аснове — вобраз беларускай жанчыны-маці, да якой ад жаху прыціскаецца аголены хлопчык, які цудам уцалеў у спаленай вёсцы, якую спасціг лёс вядомай усяму свету Хатыні. Гэты хлопчык, Міколка Гірыловіч, – адзіны сведка трагедыі.

Уладзімір выехаў на месца. Побач з былой Дальвай — невялічкая вёсачка Мятлічыцы, што на Лагойшчыне. Тут ён і пасяліўся. Вялікае сялянскае гумно стала творчай майстэрняй. У дапамогу выдзелілі некалькі школьнікаў. Было ўсё: жаданне стварыць помнік, роспач і незвычайная стомленасць ад перапрацаваных рукамі тон гліны, якая пайшла на амаль 4-метровую фігуру.

Трэба было ўлічыць усё, самому прымаць канструктыўныя рашэнні, каб вытрымаў каркас і шматтонная гліняная фігура не асела, бо бывае і такое. Потым стварэнне формы і адліўка скульптуры з бетону па частках для зручнасці мантажу.

Да справы далучыўся энергічны дырэктар мясцовага саўгаса Уладзімір Сцяпанавіч Буйневіч, які шмат чым дапамог маладому скульптару. А таксама Мікалай Пятровіч Гірыловіч, хаця займаў высокую пасаду ў камітэце Белдзяржтэлерадыё, але з рыдлёўкай і насілкамі працаваў на бетонных работах.

Не так даўно ён мне расказваў, якіх сіл ім каштавала ўстаноўка трох бетонных бэлек, што нагадваюць рэшткі спаленай хаты.

Помнік прыняла экзаменацыйная камісія Беларускага дзяржаўнага тэатральна-мастацкага інстытута, у якую ўваходзілі А.А.Бембель, А.А.Анікейчык і іншыя выкладчыкі. Старшынёй камісіі быў рэктар такога ж інстытута з Кіева. "Дальву" залічылі за дыпломную работу і паставілі самую высокую адзнаку.

Юрый ЦЕРАБУН.

(Працяг у наступным нумары).

■ СТАТЫСТЫКА

Быў шанц атрымаць аўто

МАЛАДЗЕЧНА. На апошнім пасяджэнні гарвыканкома, дзе разглядаўся стан сацыяльна–эканамічнага развіцця Маладзечна за восем месяцаў года, старшыня выканкома Мікалай Чурсін прапанаваў хоць каму з прысутных паказаць мабільнік вытворчасці маладзечанскага “Спадарожніка“. За такое гарадскі галава абяцаў падарыць аўтамабіль. Смелых не знайшлося. Але, хутчэй не смелых не было – не было гэтых тэлефонаў, нават у дырэктара “Спадарожніка“.

Зразумела, рэпліка Мікалая Чурсіна была жартам, але ён вельмі дакладна характарызуе не толькі тэхналагічны ўзровень прадукцыі, якая выпускаецца беларускімі прадпрыемствамі (Маладзечна – не выключэнне), але становішча эканомікі ў цэлым. І Маладзечна тут таксама не выключэнне. Рэальны стан эканомікі кожны адчувае сваімі рэцэптарамі. Але фізічнае адчуванне не можа быць крытэрыем ацэнкі. І тут на дапамогу павінна прыйсці статыстыка.

Сёлетні год – не самы ўдалы для эканомікі Маладзечна, калі глядзець на яе скрозь прызму афіцыйнай статыстыкі. Тым больш – праз прызму даўно састарэлай методыкі аналізу яе стану. Гаворка ідзе пра так званую “тэмпоўку“ – аналіз, дзе за галоўны паказчык бярэцца тэмп росту аб’ёмаў вытворчасці ў параўнанні з мінулымі перыядамі. За восем месяцаў гэтага года тэмп росту аб’ёмаў вытворчасці ў прамысловасці горада, скажам, склаў 101,3% пры прагнозе 105%. Спажывецкіх тавараў – 104,5% пры прагнозе 107%. Калі гаварыць пра паасобныя прадпрыемствы, то гэты паказчык часам не перавышае 50%.

У эканоміцы справы дрэнь сапраўды. Але “тэмпоўка“ не можа тут быць эфектыўнай у якасці тэрмометра па некалькіх прычынах.

Шмат прадпрыемстваў не ўдзельнічаюць у гэтай статыстыцы. Найчасцей – дробныя прыватныя вытворцы. Вельмі відавочна такая статыстычная “дзірка“ ў гандлі. Гандлюе прыватная крама, і вельмі паспяхова, мясам, мае пастаянных пакупнікоў, ёсць сапраўдныя тэмпы росту. Але па логіцы афіцыйнай, яна толькі шкодзіць гораду, бо вынікі яе работы не ўлічваюцца статыстыкай.

Па-другое. Чакаемыя паказчыкі навязваюцца гораду ў цэлым і паасобным прадпрыемствам зверху. Пра гэта гавораць дырэктары прадпрыемстваў, на гэта спасылаюцца ў калідорах мясцовай улады.

Па-трэцяе. Сёлетні лідэр у тэмпах росту амаль стопрацэнтна, гаворачы мовай спорту, на наступны год становіцца аўтсайдэрам. Вельмі высока падняў для сябе планку.

Няўжо статыстыка настолькі хворая, што для яе трэба рыхтаваць дамавіну? Не. На самой справе больш яскрава пра становішча эканомікі могуць сказаць іншыя паказчыкі. Не тэмпы росту, а аб’ём вытворчасці, дэбіторская і крэдыторская запазычанасці... Зарплата, урэшце.

Мікола ГАЙДУК.

Жнівень фінішаваў са знакам «мінус»

Аналіз жыцця ў Беларусі і ў свеце аказаўся цалкам адмоўным. Больш пашанцавала тым, хто жнівеньскія дні правёў на спякотным пляжы, калі і не на далёкім іспанкім узбярэжжы, то хоць бы ў час водпуску ў Крыме.

Танга вакол рубля

Увесь жнівень працягваліся спрэчкі палітычных дзеячаў Беларусі і Украіны наконт увядзення з 1 студзеня 2005 года ў якасці адзінай валюты расійскага рубля. На канкрэтную прапанову Пуціна аб увядзенні адзінай валюты А.Лукашэнка папярэдне запатрабаваў ад свайго расійскага калегі выканаць рад умоў – рэальнага, а не на паперы, функцыяніравання адзінай эканамічнай прасторы з роўнымі ўмовамі для суб’ектаў гаспадарання абедзвюх краін і прыняцця Канстытуцыйнага акта саюзнай дзяржавы. Аднак эканоміка аказалася мацнейшай за палітыку, тым больш за эмоцыі. Канцэрн “Белнафтахім” і ўрад у цэлым усімі сіламі дапамагалі хімічным гігантам, але гэта быў толькі кароткачасовы эфект, бо праблемы накопліваліся. Ва ўмовах поўнай залежнасці ад знешніх пастаўшчыкоў сыравіны і збыту і крайняй неабходнасці ў тэрміновай рэканструкцыі прадпрыемствы аказаліся без грошай. Пастаўляць сыравіну на нашы заводы па ўнутраных цэнах расійскія кампаніі згодны толькі пры ўмове атрымання долі ў статутных капіталах беларускіх нафтагігантаў. Таму расійскія партнёры настойваюць на пакупцы кантрольных пакетаў акцый па льготных цэнах. І вось у жніўні, мабыць, лёд крануўся – урад саспеў да іх продажу.

Як звычайна, прайшоў чарговы ўборачны сельгасактыў, на якім прэзідэнт зноў распякаў сваіх падначаленых міністраў за нізкія тэмпы ўборкі і за высокі сабекошт прадукцыі. Лукашэнка запатрабаваў не дапускаць павышэння цэн. Лён, цукровыя буракі і піваварны ячмень у гэтым сезоне сталі прыярытэтнымі культурамі. У жніўні таксама аб’явілі, што кожны месяц да канца года будуць павышацца акцызныя падаткі і, адпаведна, цэны на алкагольную прадукцыю.

У жніўні кадравая чахарда ў верхнім эшалоне ўлады працягвалася. Былы прэм’ер **Г.Навіцкі** ўзначаліў Савет Рэспублікі нашага парламента. Пасля двухтыднёвага рэктарства ў Беларускім агратэхнічным універсітэце адным з намеснікаў кіраўніка прэзідэнцкай адміністрацыі стаў **А.Папкоў.**

Лепш нерухомасць

У жніўні ўкладчыкі шукалі альтэрнатыўныя месцы, акрамя банкаў, для ўкладання грошай, бо працягвалася зніжэнне даходнасці банкаўскіх дэпазітаў. Гэта натуральна, бо працэнтныя стаўкі па рублёвых дэпазітах скаціліся да 26-27% гадавых.

У сувязі з тым, што патрабаванне кіраўніцтва краіны зрабіць таннейшымі крэдыты для нацыянальнага вытворцы застаецца самым галоўным, далейшае падзенне ставак да ўзроўню 24% гадавых лёгка прадказваецца. З улікам інфляцыі і дэвальвацыі такія стаўкі прынясуць даход менш за 1% у месяц. Альтэрнатывай для патэнцыяльных інвестараў можа стаць нерухомасць. За год цэны на кватэры падняліся ў сярэднім на 10%. Сёння за 10 тысяч долараў 2-пакаёвую кватэру з маленькай кухняй і прахаднымі пакоямі можна знайсці толькі на першым паверсе.

Коратка аб іншым

Былы начальнік Беларускай чыгункі В.Рахманько па рашэнні суда быў прызнаны вінаватым па некаторых артыкулах і прыгавораны да 9 месяцаў “хіміі”.

У канцы жніўня на піўзаводе “Крыніца” завяршылася рэканструкцыя. Уладальнікам завода з’яўляецца “Прыорбанк”, які атрымаў у залог у давернае ўпраўленне кантрольны пакет акцый. За лета рэзка вырасла цана піва. Сёння бутэлька мінскага піва каштуе больш за 1 тысячу рублёў, маладзечанскае піва захавала ранейшую цану – 640-660 рублёў.

Абавязковае прымяненне прадпрымальнікамі касавых апаратаў адкладзена да лістапада 2003 года.

Гандаль дарагімі таварамі (футра, скура, мэбля, дываны, бытавая тэхніка, тэлерадыётавары) пераносіцца ў гандлёвыя цэнтры.

Па выніках праверкі выкарыстання бюджэтных сродкаў на нядаўна здадзенай Мінскай кальцавой аўтадарозе ўстаноўлена прымяненне няправільных цэн і каэфіцыентаў, што прывяло да завышэння кошту работ.

Міхась АЛЕКСАНДРОВІЧ.

Сярэдні памер заработнай платы па Маладзечне за ліпень (тыс. руб.)

прамысловасць	257,8
будаўніцтва	334,7
транспарт	220,8
гандаль і грам. харчаванне	146,6
бытавое абслугоўванне	169,2
ахова здароўя	221,9
адукацыя	179,4

50 100 150 200 250 300

Курс беларускага рубля за апошні год быў блізкім да стабільнага. Расійскі ж так і не стаў узорам трываласці і надзейнасці. Што б ні казаў Пуцін аб агульнай валюце – расійскі рубель ніколі не будзе аналагам еўра толькі з той прычыны, што ўмовы манетарнай палітыкі ў магчымым саюзе будуць дыктавацца Масквой, а не саюзам роўных, якім стала еўрапейская супольнасць. Ды і там, у Еўропе, не ўсе прымаюць еўра. Ніколі на агульную валюту не пойдзе кансерватыўная Вялікабрытанія, нядаўна планам пераходу на еўра сваёй эканомікі сказалі цвёрдае “Не!“ шведы. Так што пакуль лічыце свае беларускія рублікі, якія б яны ні былі.

Курсы валют НБ РБ

	11.09 руб.	18.09 руб.
Долар ЗША	2097,00	2102,00
Еўра	2354,30	2348,56
Злоты	528,81	524,06
Літ	681,75	680,30
Расійскі рубель	68,46	68,51

«Вулічныя» курсы ў Маладзечне

Долар	2100/2120	2100/2120

Маладзечна

Цэны на рынку

Прадукты	Цана (руб.) 10.09	17.09
Кілбаса с/вэндж., 1 кг	12500	12500
Сасіскі, 1 кг	4130	4200
Селядзец, 1 кг	2800	2800
Рыс, 0,9 кг	800	780
Грэчка, 0,9 кг	1300	1300
Цукар, 1 кг	1310	1310
Яйкі курыныя, 1 дзес.	1100	1100
Алей, 1 л	2000	2000
Маянэз, 200 г	450	460
Кава «Пеле», 100 г	2200	2200
Шпроты, бляшанка 160 г	800	750
Соус там.«Мінскі», 0,5 л	850	870
Цыбуля рэпчатая, 1 кг	900	850
Капуста, 1 кг	250	250
Морква, 1 кг	500	500
Лімоны, 1 кг	1850	1800
Апельсіны, 1 кг	1900	1900
Памідоры, 1 кг	800	900
Перац, 1 кг	800	750
Кавуны, 1 кг	450	450
Яблыкі, 1 кг	1000	1000

Сялянскія прадукты

Малако, 1,5 л	750	730
Смятана, 1 л	2000	2000
Масла, 1 кг	5000	5000
Тварог, 1 кг	1800	1700
Яйкі курыныя, 1 дзес.	1700	1700
Бульба, 1 вядро	2800	2600
Яблыкі, 1 кг	1000	1000
Брусніцы, 5-літр. вядро	13000	13000
Журавіны, 5-літр. вядро	–	12000

■ СМІ

Прэмія Завадскага

Мінск. Прэміі імя Дзмітрыя Завадскага ўручаць сёння беларускім журналістам падчас Дня зачыненых газет. 19 верасня грамадскае аб'яднанне «Беларуская асацыяцыя журналістаў» праводзіць «Дзень зачыненых газет» — акцыю салідарнасці з беларускімі журналістамі.

На атрыманне прэміі сёлета, гаворыцца ў паведамленні Беларускай асацыяцыі журналістаў, вылучаны рэдакцыя "Белорусской деловой газеты" і фотакарэспандэнты інфармацыйных агенцтваў "Асашэйтэд прэс" і "Рэйтэр" Сяргей Грыц і Васіль Фядосенка.

— Адчуванне двайстае... Атрыманне прэміі, гэта, канечне, заўжды прыемна, – каментуе гэтую падзею фотакор Сяргей Грыц. – А з іншага боку... Я быў знаёмы з Дзімай, а цяпер вось удастоены прэміі, якая носіць ягонае імя.

Павел Шарамет, кіраўнік аддзела спецпраектаў інфармацыйнай дырэкцыі Першага канала, раней карэспандэнт ОРТ (з ім у пары і працаваў тэлеаператар Дзмітрый Завадскі) падкрэслівае:

– З–за таго, што ў Беларусі назіраюцца відавочныя праблемы са свабодай слова, то ўручэнне такой прэміі – гэта і напамінак аб нашым калегу, і жэст падтрымкі незалежных журналістаў у Беларусі.

Фота з архіва "РГ".

Пакуль прэмія імя Дзмітрыя Завадскага ўручаецца толькі беларускім журналістам. У Беларусі ён жыў, працаваў і знік. Аднак не выключана, што ў далейшым гэта ўзнагарода стане міжнароднай і будзе прысуджацца журналістам, якія адстойваюць свабоду слова ў сябе на радзіме.

Першымі лаўрэатамі прэміі імя Дз. Завадскага летась сталі тэлеаператары, якія працуюць у Беларусі: Сяргей Гельбах – ОРТ, Сяргей Пушкін – РТР, Канстанцін Марозаў – НТВ, Уладзімір Андронаў – ТВ-6 і Уладзімір Бабарыка – "Рэйтэр".

Акрамя прадстаўнікоў беларускай недзяржаўнай прэсы, у акцыі возьмуць удзел міжнародныя арганізацыі — «Article 19», украінскі Інстытут масавай інфармацыі, малдаўскі незалежны цэнтр журналістыкі, расійскі цэнтр экстрэмальнай журналістыкі і Саюз журналістаў Літвы.

17 снежня 1997 года – 21 студзеня 1998 года ў прыгранічных Ашмянах адбыўся суд над работнікамі беларускага бюро ОРТ Дзмітрыем Завадскім і Паўлам Шараметам. Журналісты абвінавачваліся і былі пакараныя за незаконнае, на думку ўлад, перасячэнне беларуска–літоўскай граніцы. Праз некаторы час Дзмітрый Завадскі бясследна знік і па сённяшні лёс яго невядомы. Ужо другі год запар уручаецца прэмія яго імя. Сёлета гэта адбываецца 19 верасня.

У межах Дня запланавана ўручэнне беларускім журналістам прэміі імя Дзмітрыя Завадскага, заснаванай расійскім «1-м телеканалам». Акрамя таго, у фае канферэнц-залы гатэля «Беларусь» пройдзе выстаўка зачыненых газет, адбудзецца дэманстрацыя відэаматэрыялаў, прысвечаных працы беларускіх недзяржаўных СМІ.

Аляксей ШЭІН, БелаПАН, аддзел інфармацыі "РГ".

■ РЭДАКЦЫІ АДКАЗВАЮЦЬ

Навядзём парадак

МАЛАДЗЕЧНА. У цырульні "Чараўніца" па вуліцы Прытыцкага запахне адэкалонам і ўзмоцніцца кантроль за працай майстроў.

Такі сэнс адказу на публікацыю ў "Рэгіянальнай газеце" ад 29 жніўня (№ 35) "Цырульні розныя бываюць". У матэрыяле гаварылася пра тое, што ў гэтай установе, якая належыць камунальнаму унітарнаму прадпрыемству "Маладзечнабыт", своечасова не прыбіраюцца рабочыя месцы, не выконваюцца патрабаванні ў галіне касавай дысцыпліны (кліентам не выдаецца касавы чэк), адсутнічаюць такія сродкі гігіены, як адэкалон.

Адміністрацыя "Маладзечнабыту", – гаворыцца ў афіцыйным адказе на адрас рэдакцыі дырэктара прадпрыемства Л.Белашовай,– паведамляе, што скарга (аўтара публікацыі – рэд.) прызнаная абгрунтаванай. Адміністрацыя праз рэдакцыю газеты прыносіць свае прабачэнні Івану Касяку за прынесеныя няўручнасці пры абслугоўванні.

...Цырульніку Людміле Аксёнавай аб'яўлена вымова за нізкую культуру абслугоўвання, майстру Яўгеніі Манькоўскай аб'яўленая вымова за слабы кантроль за працай цырульнікаў, касіраў, абслугоўваючага персаналу, а таксама недастатковае і несвоечасовае забеспячэнне цырульнікаў хімікатамі, парфумай.

Аддзел інфармацыі "РГ".

■ КРЫМІНАЛ

Скралі «БМВ» Селязнёва

Падчас наведвання спікерам Дзяржаўнай думы Расіі, старшынёй Парламенцкага сходу Саюза Беларусі і Расіі Генадзем Селязнёвым 16 верасня ў Магілёве беларуска-расійскага універсітэта адбыўся інцыдэнт.

Як паведаміў БелаПАН у прэс-службе МУС Беларусі, падчас знаходжання гасцей у зале універсітэта адзін са студэнтаў ВНУ, знаходзячыся ў нецвярозым стане, выкраў «БМВ-525» — галаўную машыну міліцэйскага суправаджэння картэжа спікера Дзяржадумы. За зламыснікам была арганізавана пагоня. Спыніць яго ўдалося на тэрыторыі горада. Пры гэтым «БМВ» сутыкнуўся з аўтамабілем «Ніва». У выніку дарожна-транспартнага здарэння ніхто не пацярпеў.

Паводле інфармацыі прэсслужбы МУС, студэнт затрыманы. У адносінах да яго распачата крымінальная справа па артыкулу 214 (выкраданне аўтадарожнага транспартнага сродку), што прадугледжвае пакаранне ў выглядзе пазбаўлення свабоды тэрмінам ад 5 да 7 гадоў.

Вячаслаў БУДКЕВІЧ, БелаПАН.

■ СЛУЖБА «01»

Для бяспекі грамадзян

МАЛАДЗЕЧНА. Сёлета за 8 месяцаў у горадзе і раёне адбылося 95 пажараў, з іх 83 былі ў жылых дамах і надворных пабудовах грамадзян.

У выніку пажараў знішчана 30 пабудоў, 4 адзінкі тэхнікі, 50 тон грубых кармоў, страты склалі 224 млн.521 тыс. рублёў. У большасці выпадкаў прычынамі пажараў сталі неасцярожнае абыходжанне з агнём, парушэнне правілаў пажарнай бяспекі пры эксплуатацыі электраабсталявання, пячнога ацяплення, падпалы. Практычна ўсе пажары, гібель людзей у іх адбываюцца ў дамах, дзе жывуць людзі, якія злоўжываюць спіртнымі напіткамі, маламаёмныя грамадзяне. 90% выпадкаў гібелі – гэта курэнне ў нецвярозым стане.

У мінулым годзе і сёлета праводзілася некаторая работа па выкананні мерапрыемстваў гэтай праграмы. Так, за кошт сродкаў гарадскіх і раённых арганізацый, прадпрыемстваў і ўстаноў (СП ТАА "МСВЗ Крышталь-2", РУСВП "Маладзечанская птушкафабрыка"; ПРУП "Беразінскі", Красненскі льнозавод, ПРУП "Завод парашковай металургіі", СП "Мінскі мэблевы цэнтр", ААТ "Гармалзавод", РУП "Піўзавод", РУП "Маладзечнанафтапрадукт", ААТ "Камбінат хлебапрадуктаў") набыта і ўстаноўлена ў дамах малазабяспечанай катэгорыі грамадзян больш за 700 аўтаномных пажарных апавяшчальнікаў. Аднак некаторыя прадпрыемствы і арганізацыі (ААТ "Забудова", ААТ "Белмастацкераміка", керамічны завод, кансервавы завод, ААТ "Электрамодуль", ААТ "Маладзечнамэбля", ЗАТ "Унікаб", ААТ "Маладзечнаміжрайгаз") рашэнні выканаўчых камітэтаў не выконваюць.

А тым часам толькі сёлета ў жылых дамах грамадзян неабходна ўстанавіць 500 аўтаномных пажарных апавяшчальнікаў, адрамантаваць 530 печаў, 600 электраправодак за кошт сродкаў мясцовага бюджэту, прадпрыемстваў, арганізацый раёна.

Хутка наступіць ацяпляльны сезон. Таму ў кватэрах і жылых дамах з пячным ацяпленнем неабходна звярнуць увагу на выкананне патрабаванняў пажарнай бяспекі.

Пажары часцей за ўсё адбываюцца з-за перагрэву печаў, з'яўлення ў цаглянай кладцы трэшчын, у выніку прымянення для распальвання гаручых і лёгкіх на загаранне вадкасцей, выпадзення з топкі ці попельніка жару. У моцныя маразы печы паляць доўгі час, у выніку адбываецца перагрэў некаторых частак печы. Калі гэтыя часткі сутыкаюцца з драўлянымі канструкцыямі будынка, то пажар непазбежны. Таму рэкамендуецца паліць печ 2-3 разы на дзень не больш за 1,5 гадзіны, а не адзін раз доўгі час. Каля печаў, на прыпечку нельга сушыць дровы, вешаць бялізну, іншыя гаручыя матэрыялы. Нельга выкідваць жар і попел паблізу пабудоў. Патрабаванні, згадзіцеся простыя. Прытрымлівайцеся іх і не будзеце ведаць бяды.

Андрэй КАЙКО, інспектар ГПН гаррайаддзела па надзвычайных сітуацыях.

■ ДУМКІ ЎСЛЫХ

Камп'ютэрны рэгрэс

Цікавая сітуацыя склалася ў Маладзечне – за апошні год у горадзе было закрыта шэсць камп'ютэрных клубаў. Прычыны самыя розныя: ад адсутнасці дазволу на работу круглыя суткі да банальных праблем з непамерна высокай арэнднай платай.

Першы маладзечанскі камп'ютэрны клуб з'явіўся пяць гадоў таму на Цэнтральнай плошчы. Праз нейкі час да яго далучыліся новыя клубы, Інтэрнэт-кафэ. І раптам, першая ластаўка – закрываецца клуб "Action-zone". Прычына – адсутнасць дазволу на кругласутачную працу клуба. У "LMD" дазвол быў, але ж там гулялі ноччу непаўналетнія. Парушылі правілы адны, а папала ўсім адразу. У клубах былі накладзены жорсткі, але ж смехатворны ліміт на дазволены час правядзення моладзі за камп'ютэрам. У ім зазначалася, што толькі з васемнаццаці год можна працаваць/гуляць за камп'ютэрам больш за гадзіну. Смешна? Не вельмі. Далей – болей. Студэнтам таксама нельга заставацца нанач у клубе. Маўляў, яны вучыцца павінны. А калі ж пагуляць у любімую гульню з сябрамі, як не ноччу. Днём – вучоба, а вечарам – праца. На гэтым абсурд не заканчваецца...

Пасля інцыдэнту ў Гомелі з закрыццём клуба на падставе жорсткасці, якая прапагандуецца ў гульнях, мясцовыя ўлады вырашылі зрабіць нешта падобнае, толькі больш "арыгінальнае". Спіс з нерэкамендуемымі, а то і забароненымі папулярнымі гульнямі – такога я не бачыў нават у сталіцы.

Другая прычына, па якой закрыліся некаторыя клубы, як, напрыклад, "Игромания", – арэндная плата. Пасля прыняцця "Дэкрэту прэзідэнта РБ ад 27 студзеня 2003 г. на адзіны падатак" яна павялічылася ўдвая. Прытым няма розніцы — ці ў клубе 11 камп'ютэраў, ці 60 — плаці адзіны падатак альбо саступі месца мацнейшаму. І тут можна зразумець улады. Але ж мы да канца не ўсведамляем таго, што каму-каму, а камп'ютэрным клубам трэба ісці насустрач у першую чаргу.

Камп'ютэрная гульня – гэта тая база, што рыхтуе моладзь да сур'ёзнай працы за камп'ютэрам. Сёння маецца цэлы клас прафесій, цыкл якіх увесь час праходзіць толькі за экранам манітора. Гэта праграміраванне і бухгалтэрыя, веб-дызайн і вёрстка, праекціроўка і відыёмантаж. Ды і на простую больш-менш аплачваемую працу возьмуць чалавека з веданнем камп'ютэра ды замежнай мовы, якую, дарэчы, многія мае знаёмыя падтрымліваць дзякуючы камп'ютэрным гульням, а не слабым заняткам у БДУ. Такім чынам, гульня – гэта лепшы спосаб падрыхтавацца сябе да будучай "дарослай" працы за камп'ютэрам на сёння.

Акрамя таго, камп'ютэрны клуб дае многім людзям тую падтрымку, любоў і сяброўства, якой ім так не хапае ў сям'і. Клубная каманда – гэта магутны калектыў, члены якога гатовы прыйсці на дапамогу адзін аднаму ў любы час. Асабіста ведаю гісторыю, як такія людзі не далі звярнуць на крывую дарогу хлопцу, у сям'і якога любілі выпіць.

Дарэчы, і ў Маладзечне ёсць клуб, арганізатары якога пастаянна ідуць насустрач моладзі – "Бамонд". Там пануе па-сапраўднаму клубная атмасфера. І без таго маленькі (усяго 14 камп'ютэраў), ён трэніруе каманду з 11 чалавек. І гэта здарова, бо зараз Беларусь мае ніякае становішча на кіберспартыўнай арэне свету і нам патрэбны моцныя гульцы па ўсёй краіне. Акрамя гэтага, клуб актыўна супрацоўнічае са школай, прапануючы ёй бясплатны машынны час, з цэнтрам сацыяльнага забеспячэння сям'і і школы, фінансава дапамагае футбольнай камандзе "Маладзечна". А ў самых, дарэчы, праблем вышэй галавы...

Усё вышэйнапісанае не трэба ўспрымаць як рэкламу, альбо прапаганду камп'ютэрных клубаў. Проста мне хацелася, каб людзі перасталі адносіцца да "геймераў", як да "прыдуркаватых зомбі", што нічога не бачаць далей экрана манітора. Большасць з іх – цікавыя, адукаваныя людзі.

Раней моладзь захаплялася рок-музыкай. Гэта здавалася агрэсіўным, амаральным, дзікім. І нічога — усе выраслі, пазаканчвалі ВНУ – "перахварэлі". Тое ж самае і з камп'ютэрнымі клубамі – гэта ўсё часовае, хоць і на дзіва захапляючае. Проста з часам падлетак зразумее, што дзяўчаты сталі для яго больш цікавымі, чым гульня на камп'ютэры, – і праблема знікне сама па сабе. Затое навыкі працы за камп'ютэрам, атрыманыя ім у клубе, дапамогуць у будучым. Як-ніяк жывём у эпоху інфармацыі.

Ян АКУЛІН.

■ МЕРКАВАННЕ

Вучымся на «10»

Школьная рэформа не пакінула раўнадушным, бадай, ніводнага беларуса. Асабліва ўскалыхнула грамадскасць увядзенне з мінулага навучальнага года новай сістэмы ацэнкі ведаў. Яно і не дзіўна, усе мы прызвычаіліся да таго, што лепшай адзнакай у школе з'яўляецца «пяцёрка», а тут «дзевяткі», «дзесяткі». Скажаце, жыццё не стаіць на месцы, змяняецца, вось і ў адукацыі трэба нешта мяняць. Згодны, трэба. Пытанне толькі: што і як мяняць?

Лета праляцела, як адно імгненне. 1 верасня званок зноў паклікаў на ўрок. А так хацелася б яшчэ пагуляць... Фота Марыны СЛІЖ.

Калі паслухаеш выказванні нашых педагагічных чыноўнікаў наконт 10-бальнай сістэмы адзнак, то амаль усе яны – "за". Пры гэтым, напрыклад, падкрэсліваецца, што новая сістэма – больш аб'ектыўная і гуманная. Але ж сама па сабе сістэма не можа быць аб'ектыўнай. Большая шкала адзнак толькі дае магчымасць больш дакладна ацаніць дасягненні таго ці іншага вучня. Аб'ектыўнасць у дадзеным выпадку будзе залежаць ад настаўніка, ад таго, як ён зможа (ці захоча) карыстацца новай сістэмай. Паводле нарматыўных патрабаванняў, даволі цяжка вызначыць, за якія поспехі ці недахопы выстаўляецца канкрэтная адзнака. Напрыклад, чым адрозніваецца адзнака "3" (за 1-2 грубыя памылкі) ад адзнакі "5" (за 1-2 істотныя памылкі)? Не кажучы ўжо пра памежныя адзнакі. Так што разумейце, настаўнікі (таксама вучні і бацькі), як хочаце.

Між тым, новая сістэма ацэнкі ведаў патрабуе выкарыстання рознаўзроўневых пытанняў і заданняў, якіх у сучасных падручніках няма, і таму настаўнікі вымушаны падбіраць іх з розных крыніц у залежнасці ад асабістых разуменняў крытэрыяў ацэнкі. Відавочна, што суб'ектывізму тут не пазбегнуць.

Больш гуманнай новую сістэму лічаць хутчэй за ўсё таму, што яна выключыла нездавальняючыя адзнакі, і таму цяпер, маўляў, у школе няма дрэнных вучняў. Бясспрэчна, гэта вельмі добра, калі двойка перастала несці карную функцыю, што негатыўна ўздзейнічала на псіхіку дзяцей. Але ж праблема да канца не вырашана. Скажыце, як называюць вучня, які вучыцца зараз на 1 і 2 балы? А "0" – гэта добрая адзнака ці дрэнная? Ці ж гуманна ставіць нуль?

Дарэчы, па словах некаторых настаўнікаў, адміністрацыі школ ужо зараз настойліва рэкамендуюць не выстаўляць вучням 0, 1 і 2 балы, каб не псаваць агульную карціну паспяховасці па навучальнай установе. І калі гэты працэс не спыніцца, то хутка 10-бальная сістэма ацэнкі можа стаць па сутнасці 8-бальнай.

Ці не прасцей было б удасканаліць (пашырыць) ранейшую сістэму, дадаўшы да кожнай палову бала: "2,5", "3", "3,5", "4", "4,5", "5". Двойку не выстаўляць наогул па вышэйзгаданай прычыне, а для ацэнкі поспехаў адораных вучняў магчыма прымяненне адзнак "5,5" і "6". Такая сістэма, я думаю, была б зразумелая і настаўнікам, і вучням, і бацькам, і нават дзядулям з бабулямі. Многія з іх пазбеглі б псіхалагічнага дыскамфорту. А колькі было б зэканомлена народных грошай, якія пайшлі на распрацоўку і ўкараненне новай сістэмы і якіх так не дастае нашым школам.

Уявіце сабе, колькі часу і нерваў павінны патраціць настаўнік на падбор і размеркаванне пытанняў па ўзроўнях, на апытанне вучняў, згодна з іх узроўнем ведаў, на абгрунтаванне кожнай выстаўленай адзнакі... А калі ж вучыць?

Такая роля, якая надаецца цяпер ацэнцы ведаў вучняў, стварае ўражанне, што галоўная праблема нашай адукацыі заключаецца не ў тым, як навучыць, а ў тым, як ацаніць. Як быццам усе забыліся, што на першы план павінна ставіцца творчае развіццё вучня, яго лагічнае мысленне, яго ўменне здабываць веды. Школа павінна таксама фарміраваць у вучня пачуццё асабістай унікальнасці і вартасці, якія не залежаць ад колькасці атрыманых балаў. Карацей кажучы, галоўнае – навучыць і цаніць, а не ацаніць.

Мікалай ЛІПСКІ, настаўнік.

■ КОНКУРСЫ

Пасябравалі з «Кенгуру»

МАЛАДЗЕЧНА. Больш дваццаці гадоў таму аўстралійскі выкладчык прыдумаў матэматычную гульню-конкурс, у якой усе ўдзельнікі ў адзін і той жа дзень, у адзін і той жа час атрымлівалі заданне, якое заключалася ў тым, каб за аднолькавы для ўсіх прамежак часу рашыць як мага больш задач, адказаць на большую колькасць пытанняў і атрымаць як мага больш балаў.

Папулярнасць яго пераўзышла ўсе чаканні: больш паловы ўсіх школьнікаў Аўстраліі штогод прымалі ў ім удзел. У 1991 годзе масавая "эпідэмія" гэтай гульні з Аўстраліі пранікла ў Еўропу, а з 1994 года атрымала статус міжнароднай. На сённяшні дзень у ёй удзельнічаюць амаль 3 мільёны школьнікаў з 30 краін Еўропы і Лацінскай Амерыкі. Конкурс даўно ўнесены ў кнігу рэкордаў Гінеса як самы масавы конкурс у свеце.

У 1994 годзе дзякуючы пасольству Францыі ў Рэспубліцы Беларусь навучэнцы мінскіх школ №№ 6, 19, 20, 199 і ліцэя БДУ упершыню ўключыліся ў конкурс. Яго арганізатарамі сталі тагачасная рэспубліканская завочная фізіка-матэматычная школа і хімічная школа Міністэрства адукацыі Рэспублікі Беларусь і створанае пазней грамадскае аб'яднанне "Беларуская асацыяцыя "Конкурс", якое стала адным з актыўных членаў еўрапейскай асацыяцыі "Кенгуру без межаў".

У гэтым годзе ў "Кенгуру-2003" прынялі ўдзел больш за 35 тысяч вучняў 1-11 класаў з 1217 навучальных устаноў Рэспублікі Беларусь. Найбольшую актыўнасць праявілі школьнікі Віцебска, Гомеля, Брэста, Наваполацка, Оршы, Салігорска, Барысава, іншых гарадоў. Арганізатары адзначылі таксама, што добра праходзіць конкурс у Наваполацку, Светлагорску, Рэчыцы, Маладзечне. Масавы і зацікаўлены ўдзел школьнікаў у конкурсе немагчымы без ініцыятывы настаўнікаў, арганізатараў і спецыялістаў аддзелаў адукацыі, дзякуючы энтузіязму і арганізатарскім здольнасцям якіх "Кенгуру" не толькі жыве, але і пашырае кола новых сяброў.

Ля вытокаў яго ў нашым горадзе стаіць настаўніца матэматыкі Маладзечанскай беларускай гімназіі **Зоя Гаравая**. Яшчэ будучы метадыстам гарадскога аддзела адукацыі, падахвоціла яна вучняў да ўдзелу ў "Кенгуру". Сама з'ездзіла ў сталіцу, сама, на базе вышэй названай установы, сабрала ўпершыню школьнікаў. Дзецям конкурс спадабаўся. У бягучым годзе сцены гімназіі ўжо не змаглі змясціць усіх жадаючых прыняць у ім ўдзел. Таму давялося задзейнічаць яшчэ і класныя пакоі сярэдняй школы № 6.

Вынікі вучні паказалі нядрэнныя. У адной толькі беларускай гімназіі з 47-мі ўдзельнікаў гарадскіх спаборніцтваў "Кенгуру-2003" прызавыя месцы занялі 14. "Золата" ў вучня 11 класа **Сяргея Баранава**, васьмікласніка **Уладзіміра Бурылава**, а таксама вучаніцы 4 класа **Святланы Маркелавай**.

Усе дзеці, што занялі прызавыя месцы, былі ўзнагароджаны дадатковымі прызамі і падпіскамі на дзіцячыя выданні часопіса для школьнікаў "Рэпетытар".

Марына СЛІЖ.

Беларускамоўныя школы знікаюць

МАЛАДЗЕЧНА. Сярэднія школы №1 і 9, а таксама Маладзечанская беларуская гімназія, у якіх навучальны працэс вядзецца на беларускай мове, пачалі набіраць рускамоўныя класы.

Адміністрацыя дзевятай школы патлумачыла гэта тым, што не ўсе дзеці жадаюць вучыцца на роднай мове. У першай школе і гімназіі некаторыя класы працуюць па сістэме развіваючага навучання, распрацаванай на Украіне. У Беларусі карыстаюцца расійскімі падручнікамі, таму і навучанне вядзецца на рускай мове.

Валянцін ЦІШКО.

■ НЯВЫДУМАНЫЯ ГІСТОРЫІ

Дрэнная памяць

Люблю размаўляць з дзецьмі. Яны не ўмеюць падманваць. З дзіцячай непасрэднасцю скажуць, што дрэнна – гэта дрэнна, а добра – гэта добра.

І вось аднойчы мне распавялі такую гісторыю.

Дзяўчынка прыйшла з садзіка, у які папярэдне не вельмі хацела ісці, таму ўсю дарогу моцна плакала. Маці дзяўчынкі разззлавалася, таму гук перайшоў на ультрагук і паступова зусім знік. У выхаваўчых мэтах жанчына яшчэ дадала, што, калі малая будзе сябе так паводзіць, то не бачыць ёй ні цукерак, ні падарункаў. Але ж маці ёсць маці. Пасля працы зайшла ў краму і накупіла для любай дачушкі смакаты.

Дзіця адрэагавала неадназначна:

— Але ж якая ў цябе, мама, дрэнная памяць. Ты ж сёння казала, што мне нічога ніколі не купіш! Ды так сур'ёзна, што я ўжо амаль паверыла!

Як кажуць, сказаць ужо не было чаго. Таму ўсе прысутныя засмяяліся. І цяпер, калі кабета пачынае заводзіцца – чаго ў жыцці не бывае, – члены сям'і ёй нагадваюць пра кепскую памяць.

І што самае цікавае, успамінаючы гэтую гісторыю, жанчына супакойваецца. Бо нашы дзеці з'яўляюцца самымі сур'ёзнымі суддзямі ва ўсіх нашых дзеяннях.

Алесь РАЛАВЕЦ.

■ ШКОЛА

Ашмянцы – людзі здаровыя

Сярэдняя школа №2, бы эксперыментальная пляцоўка

АШМЯНЫ. Дзеці хваляваліся. Упершыню ім, вучням другой ашмянскай школы, трэба было пераканаць дарослых: штосьці яны ведаюць і могуць лепш, чым дасведчаныя. І не проста пераканаць, а паказаць і навучыць, як трэба жыць, каб зберагчы здароўе і бадзёрасць.

У мінулую пятніцу ў Ашмянах прайшоў семінар для намеснікаў старшынь райвыканкомаў Гродзеншчыны па пытаннях сацыяльнага жыцця і інфармавання насельніцтва. Ашмянцы паказалі гасцям тое, што зроблена ў раёне па фарміраванні здаровага ладу жыцця.

Маршрут семінара пачаўся ў другой гарадской школе. З раніцы тут панавала не звычайная для ўрокаў цішыня, а гучна грала музыка. Вучэбны дзень пачаўся з урока, якога не знойдзеш у школьных праграмах – з урока здароўя. У другой ашмянскай "Здаровы лад жыцця" выдзелены ў асобны курс. І вывучаюць яго ўсе – ад нясмелых пачаткоўцаў да ўпэўненых старшакласнікаў. Не проста слухаюць расказы настаўнікаў і пазнаюць жыццё па падручніках.

Дырэктар школы **Валянціна Чарняцова** не выпадкова папрасіла для выступлення пяць хвілін. «Хопіць, — сказала яна, перакананая, што лепш адзін раз пабачыць, чым сто разоў пачуць. – Здароўе, перш за ўсё, – лад жыцця, і толькі потым прадмет школьнай праграмы».

Дырэктар запрасіла гасцей паглядзець, што зроблена ў школе за два гады пасля таго, як другая ашмянская стала рэспубліканскай эксперыментальнай пляцоўкай па фарміраванні здаровага ладу жыцця. Тут добра абсталяваны спартыўная зала і стадыён, цікава праводзяцца кірмашы і марафоны здароўя.

Не пустуе фітабар, і нават сталоўка частуе дзяцей здаровымі і карыснымі стравамі.

У раённым цэнтры гігіены і эпідэміялогіі сустракаліся з дактарамі-валеолагамі, у раённым тэрытарыяльным медыцынскім аб'яднанні спадабалася ідэя стварэння цэнтра здароўя – каб кожны здаровы чалавек мог прыйсці сюды пазаймацца на трэнажорах, зняць псіхічны стрэс, параіцца з псіхолагам . Цэны на такія прафілактычныя меры па кішэні нават небагатым ашмянцам.

У Ашмянскіх электрычных сетках зручна для рабочых абсталяваныя бытавыя і санітарныя памяшканні, наведзены парадак на тэрыторыі. Пра ўмовы працы таксама не забываюць. Таму і захворваемасць тут ніжэй, чым сярэдняя па ашмянскіх прадпрыемствах.

Ашмянцы паказалі гасцям, як можна з карысцю адпачываць. У цэнтры пазашкольнай работы наведалі гурткі па інтарэсах, у першай гарадской школе паглядзелі канцэрт двух узорных калектываў – фальклорнага "Званочкі" і эстраднага "Палёт". Забаўляльная праграма прадоўжылася ў раённым Доме культуры выступленнем тэатра танца і песні "Імпульс" і ансамбля цыганскай песні "Джана Рома".

Наталля ВАЛЫНЕЦ.

Грыбы вядомыя і невядомыя...

Доўгі час грыбы адносілі да ніжэйшых раслін. Але многія батанікі з гэтым не пагадзіліся і ў выніку сваіх шматгадовых даследаванняў прыйшлі да высновы, што грыбам уласцівыя як прыкметы раслін, так і жывёл. Значыць, грыбы – асобае царства жывых арганізмаў.

Не кожны з нас ведае, напрыклад, што дрожджы – гэта аднаклетачныя грыбы, якія выкарыстоўваюцца пры выпечцы хлебных вырабаў і для зброджвання піва і віна. А колькі лекаў, сродкаў аховы раслін, карысных і смачных прадуктаў харчавання вырабляецца з дапамогай грыбоў.

Ёсць у грыбоў і адмоўныя якасці. Гэта перш за ўсё ядавітасць. Так, грыбамі былі атручаныя рымскі імператар Клаўдзій, папа Клімент VII, французскі кароль Карл VI і інш. Нават і цяпер некаторыя негрыцянскія плямёны ў Афрыцы робяць яд для стрэл з грыбоў.

Іван Бялкоў «упаляваў» гэты грыб на паляне, якая з'яўляецца любімым месцам адпачынку маладзечанцаў і віляйчан.
Фота Святланы ЦІШКО.

Як пазбегнуць атручвання грыбамі?

З гэтай мэтай трэба збіраць толькі ядомыя, непашкоджаныя і не вельмі старыя грыбы. Спажываць іх толькі свежымі. Добра ачышчанымі, прамытымі і праваранымі ці прасмажанымі.

Бялкі, якія ўтрымліваюцца ў грыбах, пры старэнні іх хутка расшчапляюцца і ўтвараюць рэчывы, блізкія да рыбнага і трупнага яду.

Акрамя таго, у старых грыбах нярэдка бываюць насякомыя і чарвякі, якія выдзяляюць яды.

Пры гарачым сонечным надвор'і бялок грыба пад уздзеяннем высокай тэмпературы раскладаецца і ператвараецца ў яд, што пагражае чалавеку моцным атручваннем.

Таму грыбамі, сапсаванымі высокай спякотай ці працяглымі дажджамі, можна атруціцца, нават калі сярод іх няма ніводнага ядавітага.

Каб такога не здарылася, перабірайце толькі што прынесеныя з лесу грыбы, выкідвайце старыя, сапсаваныя і якія выклікаюць падазрэнне. Не шкадуйце, што іх стане менш. Затое ў суп ці ў іншую страву не трапіць ядавітае рэчыва.

Калі перабіраеце пласцілістыя, здымайце скурку, паколькі ў ёй утрымліваецца больш за ўсё шкодных і ядавітых рэчываў.

Памятайце, што ў ніжняй частцы шапачак сыраежак, груздоў і нават апенек паміж пласцінкамі затрымліваюцца часткі глебы са спорамі батулінавай палачкі, якая вельмі ўстойлівая да кіпячэння.

Пры дрэнным прамыванні і непрацяглым кіпячэнні грыбы з мікробамі трапляюць у герметычна закрытыя слоікі, дзе няма кіслароду, а канцэнтрацыя кіслаты і солі невысокая – тыя ўмовы, якія патрэбныя для прарастання спор, бурнага развіцця батулінавай палачкі і выдзялення таксіну, які па моцы свайго дзеяння нават пераўзыходзіць многія бактэрыяльныя і хімічныя яды.

Значыць, калі не ўпэўненыя ў сваіх здольнасцях правільна замарынаваць ці пасаліць грыбы, то лепш іх сушыце.

Зялёнкі ўтрымліваюць ядавітыя рэчавы, якія пры узаемадзеянні з алкаголем выклікаюць атручванне.

Хто сказаў, што вырас грыб за ноч?

Грыбы ўтрымліваюць 84-92% вады і прыкладна 8-16% сухіх рэчываў, з якіх да 80% бялкоў. У сушаных белых грыбах бялкоў у 2 разы больш, чым у ялавічыне, і ў 3 разы больш, чым у рыбе. Лецыцін, які ўтрымліваецца ў грыбах, перашкаджае адкладанню халестэрыну ў арганізме чалавека.

Супрацьпаказаныя грыбы людзям, якія пакутуюць ад захворванняў печані, нырак і ад запаленчых працэсаў у страўніку. Да 19-20 гадоў лепш устрымацца ад «ляснога мяса»: печань у чалавека фарміруецца да 18 год, і да гэтага ўзросту ёй цяжка перапрацоўваць бялок грыба. Дзецям да 3-х год наогул нельга есці грыбы.

Як растуць грыбы?

...Асновай для развіцця грыба з'яўляюцца споры, вельмі дробныя – ад 3 да 200 мікрон у дыяметры. Калі яны трапляюць у спрыяльныя ўмовы, то прарастаюць і развіваюць тонкія ніці, сукупнасць якіх утварае грыбніцу (міцэлій). Пры неспрыяльных умовах надвор'я грыбніца можа знаходзіцца ў стадыі спакою, тады за лета не ўзнікне ніводнага грыба.

Многія лічаць, што грыбы вырастаюць за адны суткі і нават за ноч, але гэта не так. У час вучобы ў тэхнікуме мы назіралі за ростам грыбоў. Прыемна было бачыць, як на грыбніцы яшчэ ў зямлі з'яўлялася маленькая галоўка, а праз 3-4 гадзіны вылазіў на паверхню сапраўдны грыб-малютка. Прыкладна за 5-6 дзён пры дастатковай вільготнасці і ўмеранай тэмпературы баравік вырастаў да 8-10 см у вышыню. Заўважылі мы, што ў першыя гадзіны і дні хутчэй расце ножка, а на 3 і 4-ы дзень рост грыба ўверх замаруджваецца, затое шапачка вельмі хутка раздаецца ў бакі. Прычым ножка падаўжаецца ў асноўным за кошт верхняй часткі, таму больш грубая яна бывае каля зямлі. Бывала і такое, што грыбы быццам бы скамянелі. Прычына была ў разрыве сувязі з ніткачкамі грыбніцы-карміцелькі: ежа не паступае, грыб засыхае.

Зразаць ці зрываць?

Б.П.Васількоў, вучоны эколаг, сцвярджае, што зразаць белы грыб зусім неабавязкова, і калі зрываць яго, то грыбніца ўсё роўна не пашкодзіцца.

Значыць, там, дзе растуць грыбы кучай, — іх лепш падразаць, а дзе па адным – асцярожна вырываць і ачышчаць грыбніцу нажом.

Сушка грыбоў

Для сушкі адбіраюць нестарыя, свежыя грыбы. Іх перабіраюць і ачышчаюць ад прыстаўшай зямлі, лісцяў, праціраюць злёгку вільготнай анучкай, але не мыюць.

У белых грыбоў карані цалкам ці часткова адразаюць так, каб засталося не больш паловы ножкі. У падбярозавікаў і падасінавікаў карэнне не абразаюць, а ўвесь грыб разразаюць па вертыкалі папалам ці на 4 часткі. У смаржкоў і страчкоў зразаюць ніжнюю частку ножкі.

Сушаць грыбы ў рускай печы, духоўцы, электрадухоўцы. Засланку трохі адкрываюць, каб выходзіла вільгаць, якая выпараецца, бо інакш яны могуць запарыцца і пачарнець. Добра сушацца і нанізаныя на вяровачку і падвешаныя над кухоннай плітой. У спякотнае лета можна сушыць грыбы і на сонцы.

Пры ўсіх спосабах сушкі грыбы спачатку трэба правяліць пры тэмпературы 40-50 градусаў, а затым канчаткова дасушыць пры 60-75 градусах. Пры больш высокай тэмпературы пагаршаецца колер, смак і водар грыбоў.

Радыяцыя і грыбы

Амаль не накопліваюць радыёактыўныя рэчывы **апенькі асеннія, парасонікі і дажджавікі**.

Белыя грыбы, падбярозавікі, падасінавікі і лісічкі адносяцца да сярэдненакапляльных.

Грузды белы і чорны, ваўнянкі, зялёнкі, рыжыкі і сыраежкі моцна накопліваюць радыёцэзій 137.

Грыбамі-акумулятарамі радыёцэзію з'яўляюцца **польскі грыб, махавік жоўта-буры, казляк**. Іх лепш наогул не збіраць.

Сабраныя грыбы трэба адразу ж праверыць на ступень забруджвання ў пункце радыякантролю. Перабраць іх, добра прамыць і адварыць у вялікай колькасці вады. Ваду пасля варкі зліць, а затым ужо гатаваць стравы. Бо толькі адно адварванне змяншае ўтрыманне цэзію ў 3-5 раз. Пры сушцы колькасць радыёнуклідаў амаль не змяншаецца. Таму сушыць трэба толькі чыстыя грыбы.

Прыкметы адрознення неядомых грыбоў ад ядомых

Бледная паганка – смяротна ядавіты грыб. Вельмі падобная на мухамор. Шапачка спачатку званочкавая, а затым трохі выпуклая, белага, зеленаватага ці жаўтаватага колеру. Нявопытныя грыбнікі блытаюць яе з шампіньёнам. Трохі падобная бледная паганка і на зялёную сыраежку, але ў сыраежкі няма на ножцы патаўшчэння і няма махроў.

Мухаморы. Самым галоўным сярод іх з'яўляецца чырвоны. Акрамя яго, сустракаецца пантэрны мухамор з шэраватай ці зеленавата-бурай шапачкай і паганкападобны, які мае ў пачатку шарападобную, а затым выпуклую бледна-жоўтую, бывае зусім белую шапачку з белымі буйнымі шматкамі.

Сатанінскі грыб таксама ядавіты. За падабенства з баравіком яго называюць двайніком, а за ядавітасць – д'ябальскім, ці чортавым грыбам. Знешне падобны на баравік, але меншы за яго. Ёсць і адрозненні. Шапачка дасягае ў дыяметры ўсяго 7-8 см, у сырое надвор'е пакрываецца слізззю. Колер заўсёды цёмна-карычневы зверху, а знізу ці жоўта-чырвоны, ці крывава-чырвоны. Ножка хоць і тоўстая, але аранжавага колеру з чырвоным сеткавым рысункам каля зямлі. На зрэзе мякаць спачатку чырванее, а потым сінее.

Жоўцевы грыб. Па форме падобны на баравік, але трубчасты слой у гэтага грыба заўсёды брудна-ружовы. Ножка ўздутая, цёмная. Калі разламаць, то мякаць у баравіка застаецца белай, а ў жоўцевага ружавее. На смак жоўцевы грыб вельмі горкі.

Небяспечны грыб **энталома ядавітая**. Нават знешне непрыемны. Шапачка ў яго павіслая, з ружовымі пласцінкамі ўнізе. Трубачкі няправільнай формы, з вуглаватымі порамі. Ножка прамая ці сагнутая, аднаго колеру з шапачкай.

Несапраўдныя апенькі адрозніваюцца больш яркім колерам шапачкі, з жоўтым ці чырванаватым адценнем, і на ёй няма лускавінак. Важнае адрозненне, што ў сапраўдных маладых апенек шапачка закрыта белай плёначкай, якая пазней разрываецца, але сляды яе застаюцца на ножцы ў выглядзе махроў. Пласцінкі бурыя ці карычневыя.

Перцавы грыб. Вельмі падобны на казляка і жоўта-бурага махавіка. Распазнаць яго можна лёгка па жаўтавата-чырвонаму (вішнёва-чырвонаму) трубчастаму слою ніжняй часткі шапачкі. Мякаць злёгку чырванее на зломе, вельмі горкая, з перцавым смакам.

Агнёўка альховая. Падобная на асеннія апенькі і расце такімі ж групамі на пнях лісцёвых дрэў і каля іх, на высечках і ўзлесках у жніўні-кастрычніку. Шапачка выпуклая з бугарком. У цэнтры – буравата, а па краях – светла-жоўтая з зеленаватым адценнем і дробнымі валакністымі камячкамі паблізу краю і па краях. Пласцінкі спачатку бледна-жоўтыя, а затым вохрыстыя. Ножка доўгая, валакністая, аднаго колеру з шапачкай, знізу жоўта-бурая.

Свінуха тонкая. Па навейшых дадзеных аказалася ядавітай. У лісцёвых і сасновых лясах Беларусі расце вялікімі групамі. Шапачка мясістая, як толькі пачынае расці, выпуклая, а затым – плоская, у сярэдзіне – уціснутая, з моцна загнутым махрыстым краем. Спачатку цёмна-бурая, а пазней – вохрыста-бурая, іржавая. Мякаць жаўтаватая. У свінусе знойдзена рэчыва, якое, трапіўшы ў арганізм чалавека, дае штуршок да развіцця хвароб крыві і нырак.

Альбін МАКАРЭВІЧ.

Дом адзінокіх сэрцаў

ВІЛЕЙКА. Параненыя душы лечыць добразычлівасць. Людзі, што працуюць у Куранецкім доме-інтэрнаце для састарэлых, памятаюць пра гэта заўсёды.

Куранецкі дом-інтэрнат для састарэлых і інвалідаў стаў для іх другім домам. Сабраўшыся разам у двары, бабулькі заўсёды маюць аб чым пагаварыць.

Фота Святланы ЦІШКО.

Нішто не наводзіць на мяне такога смутку, нішто не нараджае такога пачуцця бездапаможнасці, як адзінока асветленае ўначы акно ў пакінутай вёсачцы ці ў скопішчы сучасных дамоў. Што там, за гэтым нядрэмным акном? Каго і што ўстрывожыла, падняло з пасцелі? Можа, камусьці балюча? А можа, адзінока, як некалі бабулям і дзядулям, што пазачынялі свае хаты і прыехалі дажываць свой век пад дах Куранецкага дома-інтэрната для састарэлых і інвалідаў.

У адзін голас кажуць, што ім тут добра. Пакоі светлыя, чыстыя, кормяць смачна, ёсць тэлевізар. А ў вачах, між тым, лёгкі сум. Забыўшыся сном, амаль што кожны з іх бачыць штоноч родныя мясціны, дзе прайшлі лепшыя гады. Калі б было крыху больш сілы, наўрад ці адважыліся б мяняць прапіску. Так і жылі б, чакаючы смерці, сярод знаёмых, вяскоўцаў, суседзяў, якія хоць зрэдку, але усё ж наведваліся, каб спытаць пра здароўе, нечым дапамагчы. Але ж неяк жыць трэба. Таму і далі згоду на пераезд пад дах дзяржаўнай установы.

Лічы ўсе пастаяльцы — людзі адзінокія. Сярэдні ўзрост бабуль і дзядуль – 57 гадоў, але ёсць сярод іх і такія, што размянялі дзявяты дзесятак. Амаль усе могуць абслугоўваць сябе самі і нават ствараюць сем'і. Нядаўна была выдзелена асобная "кватэра" бабулі і дзядулю, якія вырашылі, пражыўшы ўсё жыццё ў адзіноце, злучыць свае лёсы. Не ў крыўдзе і астатнія пастаяльцы. Жывуць па два-тры чалавекі ў пакоі, абавязковымі атрыбутамі якіх з'яўляюцца ложак, шафа, столік ля акна. У многіх ля ложкаў прывезеныя з дому дыванкі, фотаздымкі і партрэты, гледзячы на якія нават не верыцца, што гэтыя нямоглыя старыя бабулькі былі некалі такімі прыгажунямі.

Амаль кожнай з іх пакінулі адбітак на твары не толькі гады, але і цяжкая праца, якой у вясковых кабет было заўсёды, хоць адбаўляй. Не сядзяць склаўшы рукі і тут, дапамагаюць на кухні, шчыруюць на агародзе, дзе расце амаль што ўся гародніна. А яшчэ – на інтэрнатаўскай ферме, там рохкаюць 5 кабанчыкаў і растуць трусы.

Маюць на стале і сваё малако, яблыкі з уласнага сада. Дарэчы, лішнім усё гэта не бывае. Сямейка ж не малая. На сённяшні дзень у Куранецкім доме-інтэрнаце для састарэлых і інвалідаў жывуць 29 чалавек. Кожны з іх са сваім лёсам, сваёй жыццёвай гісторыяй.

Аркадзь Іванавіч, напрыклад (імя мужчыны зменена), трапіў сюды пасля смерці бацькоў. Псіхічна хворы, не меў пры сабе ні пашпарта, ні якіх іншых дакументаў. Не мог расказаць і пра тое, калі нарадзіўся. Паўтара года збіраў дырэктар інтэрната Георгій Ганчар дадзеныя для пашпарта, каб адправіць яго ў спецустанову, вельмі ж ужо буйны быў мужчына і любіў гарэлку. Ледзь развіднее, каптан на плечы – і ў вёску. Каму дровы паб'е, каму плот пафарбуе. А за гэта расплата – абед ды чарка, пасля якой персанал інтэрната не мог яго ўгаманіць.

Жыве тут і злодзей у законе па прозвішчы Сабакін. Каля трыццаці гадоў правёў гэты чалавек за кратамі. Схапіўся за галаву, калі прыйшоў час старасць сустракаць. На жыццёвым календары семдзесят, а за плячыма — ні сям'і, ні дзяцей, ні дома. Прызначылі сацыяльную пенсію, накіравалі ў інтэрнат, дзе і жыве з 1996 года.

Добрым словам успамінаюць тут і Васільеўну, бабульку, якая лячыла ўвесь Вілейскі раён ад сурокаў, спалоху. Ехалі да яе дарослыя, везлі дзяцей, казалі, што дапамагала, як сапраўдны доктар. У мінулым годзе яна памерла. Пайшла з жыцця ціха, на досвітку, нікому нічога не сказаўшы на развітанне. А вось дзядулю з Крывога Сяла работнікі інтэрната выхадзілі.

Прывёз яго ў Куранец старшыня сельвыканкома, нямоглага, ледзь жывога. Пасля таго, як згарэла ў сакавіку хата, мужчына пераабсталяваў пад жытло лазню і мыкаў там адзін сваё гора. Ніхто не ведае, як ён там жыў, а вось што галадаў – бясспрэчна. У інтэрнаце яго вучылі есці. Паілі, як дзіця, з чайнай лыжачкі малаком.

Хапае фельчару **Наталлі Валасовіч** клопату і з іншымі пастаяльцамі. Але на цяжкасці не скардзіцца, бо даўно ўжо засвоіла, што для таго, каб паставіць чалавека на ногі, патрэбны не толькі лекі, але і цёплая ўсмешка, добрае, спагадлівае слова.

Марына СЛІЖ.

■ **ЖЫЦЦЁВАЕ**

Родны вораг

Аксанка прачнулася ад апетытнага паху смажанай кілбасы, што з кухні пранік у іх з сястрой пакой. Смачна пацягнула носікам і, шлёпаючы па падлозе босымі ножкамі, пабегла да стала, дзе ў абдымку з патэльняй ужо сядзеў бацька. Дзяўчынка падцягнула бліжэй табурэтку, стала на яе каленцамі і... ад бацькавага ўдару паляцела пад печ. Моцна выцяўшыся галоўкай, яна нават не заплакала. Так і ляжала на падлозе, пакуль не падаспела маці. Падхапіўшы на рукі трохгадовую дачку, жанчына выбегла ў двор: заплач дзіця ў хаце, зноў пачнецца сварка, пасля якой ужо ні ёй, ні дзяўчаткам не будзе месца. Рыпнулі дзверы, на ганак, душачыся слязамі, выйшла Наташка. Села ля маці на прыступку, шчыльненька прыціснулася да яе рукі. У свае пяць гадоў гэтае дзіця шмат перажыло і многае разумела.

Снедалі яны позна. Блінамі... і тлушчам, што застаўся на патэльні. Больш кілбасы ў хаце не было, ды яе, гледзячы на Аксанчыну забінтаваную галоўку, ніхто ўжо не хацеў.

Узяць бы Ірыне дзяцей ды з'ехаць далей ад свайго мужазлыдня. Толькі куды, калі на гэтым свеце няма ніводнай роднай душы. Пабраўшы дзяўчатак за рукі, пайшла да свекрыві, што жыла на другім канцы вёскі. Ганна Канстанцінаўна, убачыўшы ў двары заплаканых нявестку і ўнучак, схапілася за сэрца.

Да Ірыны яна адносілася з асаблівай цеплынёй. Лёс шчодра ўзнагародзіў яе сынамі, а дачушкі не даў. Худзенькую дзяўчынку-сірату, што прывёў яе Косцік у хату і назваў жонкай, яна шкадавала і любіла, бы сваё дзіця. І не раз, стоячы на каленях перад абразамі, прасіла для яе хаця бы жменьку шчасця. На большае з такім мужам, як яе сын, нельга было разлічваць.

А час між тым ішоў. Лета змяніла восень, за ёй неўпрыкметку падкралася зіма. З траскучымі маразамі і працавітымі завірухамі, што намяталі за адну ноч у калена снегу. Па бялюткай яго роўнядзі і адправіўся, забраўшы з хаты апошнія грошы, Косцік у горад. Вяскоўцы расказвалі Ірыне, што гандлюе ён на рынку. Стаіць такі важны, з высока паднятай галавой і стараецца не заўважаць людзей, з якімі жыў побач не адзін год. Яна толькі адмахвалася, маўляў, няхай робіць, што хоча. Толькі б не біў яе, не чапаў дзяўчат.

А справы ў бізнесмена тым часам незаладзіліся. І ён прыдумаў, як можна паправіць сітуацыю. Прыехаў у вёску і вывеў з хлява апошнюю карову. Ірына не сказала ніводнага слова. Ведала, муж не спыніцца ні перад чым. Станеш саромець, папракаць – заб'е.

Праз некалькі тыдняў яго пасадзілі. Неба ў клетку здалося для гэтага чалавека выратаваннем, бо завінаваціў да таго часу амаль што ўсяму раёну. Для сям'і ж наступілі чорныя часы. Не было таго дня, каб не прыязджалі крэдыторы і не патрабавалі вярнуць мужавы даўгі. Спалоханая жанчына паказвала ім пустую шафу, хлявы, тлумачыла, што грошай тых і ў вочы не бачыла. Ёй, здаецца, верылі. Пасля Ірына расказвала, што адзін з мужчын, якому Косцік завінаваціў грошы, убачыўшы, чым снедаюць яе Аксана з Наташай, паклаў на стол дзесяць тысяч рублёў, каб купіла хоць хлеба.

Прапала Ірына акурат у дзень Святога Валянціна. Выехала на веласіпедзе з фермы, дзе працавала даглядчыцай, і... бы ў ваду канула. Яе шукалі супрацоўнікі міліцыі, родныя, калегі, вяскоўцы – безвынікова.

Знайшлі цела маладой жанчыны толькі ўвесну. За вёскай, ля гаманкога раўчука, у якім вясковая дзятва любіла пускаць караблікі. Плакалі дзяўчаткі, галасіла свякроў, выціралі слёзы, гледзячы на труну, якую ў апошні раз везлі па вёсцы, мястэчковыя людзі. Ніхто не мог зразумець, за што гэтай сям'і кара такая. І каму было трэба, каб дзеці Ірыны паўтарылі, застаўшыся сіротамі, яе лёс.

Бабуля не аддала іх ні ў прытулак, ні ў дзіцячы дом. Аксанка і Наташка жывуць разам з ёй, у вёсцы, ходзяць у мясцовую школу. Праўда, водзіць іх туды і забірае дзядуля. Родныя баяцца за іх жыццё, за іх здароўе.

"Лепш бы Косцік дзе згінуў, а Ірка мая жыла", — не раз у роспачы гаварыла суседкам Ганна Канстанцінаўна. Як жа павінна насаліць дзіця сваёй маці, каб яна пажадала яму такога лёсу? Якім жа зверам, нелюдзем павінны быць чалавек, каб стаць сваёй сям'і ворагам, ад якога яшчэ не раз прыйдзецца бараніцца як маці, так і дзецям.

Марына СЛІЖ.

■ **НЯВЫДУМАНЫЯ ГІСТОРЫІ**

Зямля наша такая

Прыехаўшы на вёску, заўсёды сутракаю родзічаў. Абмяркоўваю з імі навіны рэспубліканскага і мясцовага значэння. А сёлета пабыў на курорце. Гэта сур'ёзная навіна. Бо бачыў шмат розных людзей з розных куткоў Беларусі. Калі ўвечары зайшоў на госці хросны бацька, гэта вылілася ў доўгую размову. Бо хроснаму майму за 80. І да здароўя ў яго ўважлівыя адносіны. Хоць увесь час трымае гаспадарку: карову, пару кабаноў, курэй. Заўзяты пчаляр, зноў жа сад, гарод.

Гэта не дазваляла выязджаць з вёскі, бо хто ж будзе глядзець гаспадарку? Але мне сваё дамаседства тлумачыць адмыслова:

— Прапаноўвалі мне пуцёўку ў санаторый. Бо працаваў доўга дарожнікам. Будаваў дарогі яшчэ пры тых саветах. Але не паехаў. Пабаяўся, што не сышчуся. Гэта ж далёка ехаць на тое Чорнае мора!

Гледзячы на гэтага моцнага, каржакаватага чалавека, я зразумеў сакрэт яго доўгажыхарства. Ён – у нашай зямлі, якая ўсё жыццё корміць яго сваімі пладамі. У працы, саматужнай, цяжкай, але карыснай і сабе, і дзяржаве. У спакойнай чарзе штодзённых падзей.

Сказаўшы яму пра гэта, пачуў у адказ смех:

— Ну, раз зразумеў, значыць, разумны! Зямля наша такая. Здароўя патрабуе, але аддае яго пад старасць. Калі яно больш патрэбным робіцца чалавеку.

Я ж хацеў бы пажадаць і яму, і ўсім чытачам газеты доўгіх год і здароўя. На карысць нашай зямлі і сабе, канешне.

Пазваніце бацькам

У наш час кожны вымушаны шукаць усё новыя крыніцы фінансавання. Адзін гандлюе, другі падпрацоўвае на будоўлі. Пенсіянерам уладкавацца на працу складана, таму і хапаюцца за любую магчымасць зарабіць.

Адна мая знаёмая пенсіянерка трымае сабаку. Аўчарку. Прывёз сын, пераклаў клопат па догляду на бацькоў. Каб дагледзець яе, патрэбна шмат клопату і грошай. Таму жанчына падпрацоўвае збіраннем пляшак. А паколькі сабака разумны, то і ён падключыўся да гэтай справы. Гэта зразумелі выпадкова. Жанчына падняла адну, а сабака, паглядзеўшы, прынесла гаспадыні другую. Каб замацаваць атрыманы рэфлекс, сабаку жанчына пахваліла і пагладзіла.

Час ішоў. Дрэсіроўка працягвалася. Але з'явіўся новы клопат – сабака прыносіў пабітыя пляшкі. Каб не марнаваць час, гаспадыня вырашыла навучыць яго іх адрозніваць. Узяла пабітую пляшку і, гледзячы на сабаку, плюнула на яе. І кінула пад куст.

Сабака паглядзеў на яе, на пляшку, чмыхнуў носам. Гаспадыні гэтага падалося недастаткова. Яна яшчэ дадала: "Фу!". А сабака замацаваў гэтую каманду высока задранай лапай.

Так сабака дапамагае пенсіянерам выжыць. А ў адказ атрымлівае сродкі на сваё выхаванне. Ну, і на адукацыю, канешне. А пенсіянерам не так сумна жывецца. Без дзяцей, іхніх клопатаў. Хоць іншы раз і сумна. Пазваніце бацькам.

Алесь РАЛАВЕЦ.

Храптовічава Вішнева

Даўні тракт з Ашмянаў да Мінска вядзе праз Гальшаны, Багданаў, Вішнева і Валожын. Вішнева ляжыць над рэчкай Гальшанкай за 8 км на ўсход ад Багданава. У міжваенны перыяд тут была сядзіба гміны, а Валожын быў павятовым месцам.

У XV стагоддзі вішнеўскія ўладанні належалі магутнаму роду Гедыгольдавічаў. Ужо ў 1424 годзе пачынальнік роду Сямён Гедыгольдавіч, кашталян віленскі, арандатар смаленскі быў фундатарам драўлянага касцёла ў гэтай мясцовасці. У канцы XVI стагоддзя, як падае Чэслаў Янкоўскі – аўтар манаграфіі "Павет Ашмянскі", Вішнева было ўласнасцю роду Пацаў. Паміж 1596 і 1604 гадамі тры Пацавы сястры — Барбара, Кацярына і Гальшка — прадалі Вішнева Адаму Храптовічу. Так гэтая мясцовасць на тры стагоддзі трапіла ва ўладанне роду Храптовічаў мянушкі Літавор гербу Адроваз, дадзенаму ім у 1413 годзе ў Гародні. Храптовічы адчувалі сябе ўтульна ў гэтых мясцінах, асабліва ў Шчорсах над Нёманам, атрыманых ад вялікіх князёў Літоўскіх. Лёс Вішнева і Шчорсаў такім чынам цесна звязаны паміж сабой.

Касцёл Марыі XVII ст. у Вішневе.

Ад Адама да Адама

Сын Адама Храптовіча-Літавора Ежы (1586-1650) нарадзіўся ў Вішневе, кашталян смаленскі, ваявода навагародскі, на месцы старога драўлянага касцёла, узведзенага ў 1424 годзе, на працягу 1637-1641 гадоў пабудаваў мураваны касцёл. Захаваўся ён да гэтага часу ў адносна добрым стане дзякуючы таму, што ўсе мінулыя гады, да другой сусветнай вайны, быў дзейсны. А іншыя касцёлы таго раёна праз агульную ўласнасць зрабіліся фабрыкамі ці складамі. Час захаваў рэльефны арнамент з 1637 года, спавядальню і барочныя лавы з гербам Храптовічаў.

Ежы Храптовіч меў 4-х сыноў. Пасля яго смерці ў 1650 годзе, пасля падзелу маёмасці, Вішнева перайшло да наймалодшага, Яна, які вярнуўся з палону, у які трапіў пад Жоўтымі Водамі ў маі 1648 года.

Унучка Яна, Соф'я Храптовіч, першая жонка Адама Тышкевіча, падкаморніка слонімскага, выйшаўшы другі раз замуж за Даманіка Саванейскага, не пакідае дзяцей і запісвае Вішнева Іаахіму Літавору Храптовічу тэстаментам на пажыццёвае карыстанне. Так Вішнева зноў стала належаць магутнаму роду Храптовічаў.

Іаахім Храптовіч (нар. у 1729 годзе ў Язынцы, памёр у 1812 годзе ў Варшаве), нашчадак Шчорсаў і Вішнева, быў адной са значных постацей у ВКЛ. Ад 1773 года быў падканцлерам ВКЛ (канцлер у 1793 годзе), стваральнік Адукацыйнай камісіі, рэфарматар Віленскай акадэміі, суарганізатар варшаўскага Таварыства Прыяцеляў Навук. Быў захопленым бібліяфілам і збіральнікам кніг. У сваёй кватэры па вуліцы Длугіей сабраў вялікі збор кніг на польскай мове, а таксама шмат рукапісаў, гравюраў, мап і хронік. У Шчорсах збудаваў у 1770-1771 гадах прадстаўнічы палац, творцам якога быў італьянец Джозэф дэ Сака пры саўдзеле француза Якуба Габрыэла. У той рэзідэнцыі Іаахім Храптовіч прымаў у 1784 годзе караля Станіслава Аўгуста па дарозе на сейм гарадзенскі. Адзін з першых магнатаў Літвы, які браў чынш са сваіх работнікаў, а кожнай гаспадарцы надаў асобны надзел. У 1778 годзе ў Вішневе была закладзена гута па выплаўцы жалеза, першая і адзіная ў гэтым краі фабрыка жалезных адліваў. Яны выкарыстоўвалі мясцовыя залежы руды. Фабрыка тая ў 1830 годзе мела 72 сталыя працоўныя месцы. Праіснавала да 1870 года. Вішнеўскія мясціны ўключалі ў сябе мястэчка, шэраг фальваркаў, лясы. Як падае Чэслаў Янкоўскі ў 1797 годзе, зямлі тут налічылі 28000 дзесяцін і каля 2500 падданых абодвух палоў.

Перад смерцю Іаахім Храптовіч меў намер прадаць частку сваіх збораў бібліятэцы Акадэміі Віленскай. Але гэта так і засталося нявыканым. Бібліятэка не мела адпаведных фондаў на выкуп аддадзенага за даўгі кнігазбору. Сын Іаахіма, Адам Храптовіч (1768-1844), бацькаў кнігазбор, які налічваў 8000 тамоў, вывез з Варшавы і размясціў у палацы ў Шчорсах.

Адам Храптовіч, чарговы ўладальнік Вішнева і Шчорсаў, быў дэпутатам чатырохгадовага сейму 1788-1792 гадоў ад навагародскага ваяводства. Інспектаваў школы на тэрыторыі Літвы па даручэнні Віленскага універсітэта. З'яўляўся ганаровым членам таго ж універсітэта, старшынёй Віленскага Таварыства дабрачыннасці. Як і бацька, быў заўзятым бібліяфілам. Павялічыў яго кнігазбор да 15000 тамоў. Быў прыяцелем вучоных і паэтаў. У яго часта гасцілі Ян і Еджэй Сніядэцкія, Яўхім Лелевель. Запрашаў да сябе ў Шчорсы маладых выпускнікоў Віленскага універсітэта. На мяжы 1821-1822 гадоў яго гасцямі былі Адам Міцкевіч, Францішак Малеўскі, А.Е.Адынец. У 1841 годзе па вяртанні з ссылкі бібліятэкарам у Шчорсах быў Ян Чачот (1796-1847). Вынікам наведвання Шчорсаў Адамам Міцкевічам стала постаць у "Гражыне", якой паэт надаў імя Літавора – бядняцкай мянушкі Храптовіча.

Адам Храптовіч памёр у 1844 годзе не ў Вішневе, а ў суседнім месцы, званым Адравазем, ад назвы герба Храптовічаў. Існаваў там аж да другой сусветнай вайны мураваны будынак, часткова пашкоджаны. У ім была захавана вежа-стражніца. Ёсць вартыя ўвагі сведчанні, што на цвінтары касцёла ў Вішневе захавалася выява Адама Храптовіча з надмагільнай яго пліты.

Гаспадар Вішнева – граф

Пасля Адама Вішнева і Шчорсы атрымаў у спадчыну яго брат – Ірэнеуш Кавалер Мальтыйскі, а пасля яго сын Міхаіл Храптовіч (1809-1892), жанаты на дачцэ Несельрода-Эрасховен (1815 г.н.), дачцэ канцлера і міністра замежных спраў Расіі. Міхаіл Храптовіч цалкам прысвяціў сябе дыпламатычнай рабоце. Быў паслом Мікалая Першага ў Неапалі, а пасля – у Лондане. З 1862 года жыў у Варшаве, дзе стаў на чале двара намесніка вялікага князя Канстанціна. За заслугі перад дваром атрымаў ад цара тытул графа. Міхаіл Храптовіч памёр 9 лютага 1892 года ў Парыжы, у яго не было дзяцей. Быў ён апошнім нашчадкам шчорсаўскай галіны Храптовічаў.

Бойкае мястэчка

Пасля смерці Міхаіла, згодна з указам цара Аляксандра Трэцяга ад 9 чэрвеня 1893 года, Шчорсы і Вішнева перайшлі ва ўладанне да Міхаіла і Канстанціна Буценевых. Графскі тытул перайшоў таксама. Яны былі сынамі сястры Міхаіла – Марыі Храптовіч, жонкі Апалінарыя Буценева – расійскага дыпламата. Але адораныя павінны былі ўжываць падвоенае прозвішча Буценевых-Храптовічаў.

Гаспадарка ў Вішнеўскіх мясцінах стала весціся на вельмі высокім узроўні, які ўтрымліваўся аж да першай сусветнай вайны. Займаліся тут гадоўляй кароў галандскай пароды, колькасць якіх была за 1000 галоў. Адначасова займаліся развядзеннем авечак. У астатніх маёнтках быў уведзены шасціпольны севазварот. У Гелянове і Бярэзіне былі два бровары, а ў самім Вішневе – піваварня. Працавалі тут млыны і тартак. Землеўладальні вішнеўскія складалі 20000 дзесяцін, з якіх лесу было 14500 дзесяцін. Адміністрацыя складалася з палякаў.

Гаспадаркай Вішнева да 1899 года загадваў Антоні Юргенсан (памёр у 1913 годзе), радня якога мела вельмі прыязныя стасункі з Рушчыцамі з суседняга Багданава. У наступныя гады Антоні Юргенсан працаваў у Шчорсах генеральным адміністратарам маёмасці графа Буценева-Храптовіча. Пасля Юргенсана адміністратарам Вішнева быў Чэслаў Захарэўскі, а з 1913 года – Чэслаў Серадскі.

Малодшы з братоў Буценевых-Храптовічаў Канстанцін яшчэ перад першай сусветнай вайной перадаў з бібліятэкі ў Шчорсах каля 4500 старадрукаў польскіх і частку рукапісаў Кіеўскаму універсітэту як дэпазіт да моманту адкрыцця Віленскага універсітэта. Цяпер гэтыя зборы знаходзяцца ў бібліятэцы Акадэміі навук у Кіеве. Спробы ўгаварыць Канстанціна перагледзець гэтае рашэнне, зробленыя ў 1911 годзе Фердынандам Рушчыцам і Вацлавам Студніцкім, каб ён пераказаў палову Вільні, не прынеслі выніку. Рэшткі збораў у Шчорсах (выданні на розных мовах) былі вывезены падчас першай сусветнай вайны ў Маскву.

У канцы XIX стагоддзя Вішнева было бойкім мястэчкам, дзе дзейнічалі пошта і аптэка. Рымска-каталіцкая парафія налічвала 6000 чалавек, а праваслаўная – 3000, як падае Чэслаў Янкоўскі.

Калі прыйшлі войны

Першая сусветная вайна зруйнавала спадчыну Храптовічаў амаль ушчэнт. У кастрычніку-лістападзе 1915 года нямецкія войскі дайшлі да Вішнева. Мястэчка знаходзілася на самай лініі фронту, якая не змянялася аж да Брэсцкага міру ў лютым 1918 года. Пасля быў двухгадовы перапынак, падчас якога фальваркі, млыны і прамысловыя прадпрыемствы былі знішчаныя, а лясы – высечаныя. Падобны лёс напаткаў і Шчорсы, праз якія ў 1915-1918 гадах праходзіла лінія фронту. Палац быў спалены. Рэшткі руін засталіся. Пасля першай сусветнай вайны родныя Буценевых-Храптовічаў аселі ў Парыжы.

Як піша ў сваіх мемуарах "Зачыні вочы небяспецы" спадкаемца слыннага "Кабарэту Слынных Паноў" Жэрамі Прыбора, у 30-я гады ўнук Марыі Буценевай-Храптовіч граф Апалінарый (нар. у 1880 годзе) адшукаў свае карані і ў 1935 годзе прыязджаў у Шчорсы з другой жонкай, Вольгай Аляксандраўнай, і дзецьмі.

Побыт, які трываў столькі год, быў перарваны назаўжды ў верасні 1939 года. Апалінарый Буценеў быў арыштаваны і асуджаны ў Навагрудку. З турмы яго вызваліла другая сусветная вайна. Нямецкія ўлады дазволілі яму, як "беламу", з'ехаць у акупіраваны Парыж. Дзяцей графа Апалінарыя ўдалося ў 1939 годзе вывезці са Шчорсаў у Варшаву, пасля – у Францыю, а потым і ў Амерыку.

Жонка графа, Вольга Аляксандраўна, была вывезена разам з іншымі зняволенымі ў Казахстан. З арміяй Андэрса праз Іран і Бліжні Усход дайшла да Егіпта, дзе працавала ў вайсковым шпіталі. У Парыж дабралася толькі ў 1945 годзе, дзе сустрэла ўцалелага мужа і дзяцей.

Так выглядае гісторыя некалі магутнага роду Храптовічаў-Літавораў з галіны, якая выходзіць ад Хведара Храптовіча, падскарбія ВКЛ (памёр у Шчорсах у 1528 годзе), да цяперашніх дзён.

Сярод прадстаўнікоў гэтага роду было шмат уплывовых людзей, якія мелі заслугі перад Радзімай...

Эдвард РУШЧЫЦ.
Пераклаў з польскай мовы Алесь РАЛАВЕЦ.

Ён быў спеваком

МАЛАДЗЕЧНА. Невялічкая вуліца, што выходзіць на Вялікі Гасцінец, носіць імя Міхася Забэйды-Суміцкага. На ёй размешчаны турклуб «Пілігрым», інтэрнат аднаго з заводаў і яшчэ некалькі шматкватэрных дамоў. Што гэта за чалавек, незвычайнае двайное прозвішча якога з'явілася на карце горада ў пачатку 90-х гадоў?

Спявак, лірычны тэнар, выканаўца славянскіх і іншых песень Міхась Забэйда-Суміцкі нарадзіўся 14.06.1900 года ў вёсцы Несцеравічы Свіслацкага раёна Гродзенскай вобласці. Двайное прозвішча ўзяў ад бацькі — Івана Забэйды і маці — Аляксандры Суміцкай. У сям'і было сямёра дзяцей, але ўсе памерлі. Міхась з дзевяці гадоў дапамагаў маці, працаваў падзённа. Скончыў Маладзечанскую настаўніцкую семінарыю. Вучыўся добра, атрымліваў поўную стыпендыю. Але яе не хапала, а з дому дапамогі не было, таму даводзілася адначасова з вучобай працаваць. У гэтай навучальнай установе малады семінарыст здолеў развіць свой прыродны талент, бо спевы тут былі пастаўлены вельмі добра: знаёмілі з тэорыяй музыкі, быў свой хор, вучылі дырыжыраваць. Пазней Міхась Забэйда ўспамінаў: «Спяваць я любіў з дзяцінства: пачынаў з маці (яна мела добры голас), потым у школе выбіралі мяне ў салісты дзіцячага хору, спяваў у царкве і нават на вяселлях».

Ваенная завіруха першай сусветнай вайны прымусіла пакінуць родныя мясціны. Забэйда-Суміцкі паехаў у Барнаул, дзе тады была яго маці. Два гады працаваў настаўнікам. Далейшы лёс закінуў яго ў Харбін (з 1922). Там быў оперны тэатр. Міхась Іванавіч шмат працаваў над пастаноўкай голасу. Вучобу вырашыў працягваць на эканамічным аддзяленні юрыдычнага факультэта мясцовага універсітэта. У 1929 годзе пасля заканчэння вучобы яму прапанавалі аспірантуру. Забэйда-Суміцкі выбраў оперу. Поспех опернага спевака прыйшоў адразу, пасля выканання партыі Ленскага ў оперы «Яўгеній Анегін». Любоў публікі дала магчымасць паверыць у свае здольнасці і сілы, і Забэйда-Суміцкі стаў марыць аб наведванні Італіі. Са свайго сціплага заробку адкладваў грошы на паездку ў Міланскую оперу. Мара збылася. У Мілане (1932-1934) спявак вучыўся ў выдатнага педагога Ф.Карпі, у якога ў свой час стажыраваўся знакаміты Каруза.

Сваю оперную кар'еру прадоўжыў у Польшчы. Спачатку была Познань, з 1937 па 1940 год — Варшава. Ён усё часцей уключае ў рэпертуар канцэртаў песні бацькаўшчыны, якія з дзяцінства чуў ад маці. У Празе з мая 1940 года працаваў у Нацыянальным тэатры. І тут ён знаёміў тысячныя аўдыторыі з беларускай песняй. Па словах Рыгора Шырмы, Міхась Забэйда-Суміцкі «патрапіў вывесці беларускую народную песню ў шырокі свет». З асаблівым пачуццём слухачы ўспрымалі «Калыханку» ў яго выкананні.

У Празе знакаміты спявак пражыў да канца жыцця. Толькі ў 1963 годзе яму было дазволена прыехаць у Беларусь, выступіць з канцэртамі ў Мінску і Гродне. Памёр 21.12.1981 года, пахаваны ў Празе.

Падрыхтавана па старонках кнігі «Памяць».

■ ФУТБОЛ, ВЫШЭЙШАЯ ЛІГА

Зноў прымянілі бліцкрыг

Зорка-ВА-БДУ (Мінск) – Маладзечна-2000 1:5 (0:4). 14 верасня. 500 гледачоў. Суддзя Кунцэвіч. Галы: Папковіч (90); Лабанаў (5, 15), Дараховіч (21), Якімчук (24), Хамутоўскі (91+).

Склад: 1.Сцепановіч – 3.Дрозд, 4.Крывіцкі, 5.Афанасевіч – 6.Лявончык, 8.Альховік (15.Кадол,59), 10.Вышынскі (18.Хамутоўскі,73), 9.Дараховіч, 2.Якімчук – 7.Лабанаў (12.Мятліцкі,46), 11.Урублеўскі.

Папярэджаны Дрозд (прапусціць наступны матч).

Новы трэнерскі штаб маладзечанскага клуба паказаў сваё ўменне рыхтаваць каманду да самых важных для яе матчаў. Два тыдні, якія папярэднічалі справаздачнай сустрэчы, футбалісты правялі ў рэжыме спецыяльнай падрыхтоўкі. Вынік не прымусіў сябе чакаць: прайшла толькі палова тайма, а госці забілі чатыры мячы.

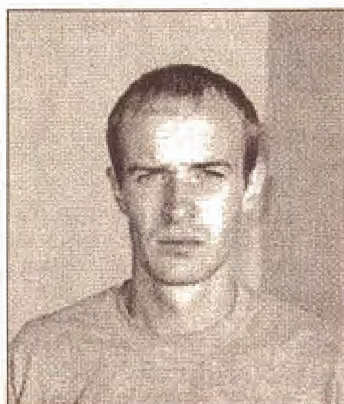
Галы Лабанава былі падобнымі, яны забіваліся пасля выхаду сам-насам з галкіперам справа ад варот, чаму папярэднічалі памылкі аднаго і таго ж абаронцы і добрыя перадачы партнёраў Урублеўскага і Дараховіча. Наступныя два галы таксама падобныя: прыгожыя ўдары ў правы верхні кут. Спачатку Дараховіч змясціўся з мячом у цэнтр і па дузе стрэліў на супрацьходзе ад сегмента штрафной. Потым Якімчук адным дотыкам з раёна 11-метровай адзнакіператварыў у гол флангавую перадачу.

Зразумела, што гульня супакоілася. Руслан Лукін нават знайшоў магчымасць папрацаваць з тактычнымі варыянтамі: каманда выйшла на матч з трыма абаронцамі і двума нападаючымі, а пасля замены ў перапынку стала гуляць па схеме 4-5-1.

Бурным было і завяршэнне гульні. На жаль, Сцепановіч прапусціў удар у блізкі кут з межаў штрафной, але праз хвіліну Хамутоўскі пабег з цэнтра поля на выніковае рандэву з галкіперам гаспадароў.

Падчас трох апошніх узяццяў чужых варот партнёрам асістыраваў Урублеўскі. Такім чынам усяго ў матчы ён аддаў 4 галявыя пасы, што стала паўтарэннем рэкорду чэмпіянату краіны ў вышэйшай лізе, усталяванага бабруйчанінам Кукарам яшчэ ў 1993 годзе. І яшчэ крыху прыемнай статыстыкі.

Апошні раз маладзечанцы перамагалі ў вышэйшай лізе з буйным лікам больш чым 5 гадоў таму – 22 мая 1998 года слонімскі "Камунальнік" 5:2, а на выездзе гэта было яшчэ ў часы Макоўскіх – 27 кастрычніка 1995 года мінскае "Тарпеда" 4:0.

Віктар Урублеўскі і Андрэй Лабанаў – выніковы тандэм нападаючых "Маладзечна-2000".

Фотаздымкі з сайта www.fcmolodechno2000.com.

Віктар Урублеўскі: «30 месяцаў без вышэйшай лігі»

– Ведаю, што Вы раней гулялі ў вышэйшай лізе, але быў перапынак. Чаму?

-Я гуляў за "Дынама-93", пакуль яно не развалілася ў 1998 годзе, потым каля года правёў у "Дняпры-Трансмашы", потым спрабаваў замацавацца ў мінскім "Дынама", аднак не атрымалася. Нарэшце звязаў сябе з "Тарпеда-Кадзінам", але там не стрымалі фінансавых абяцанняў, у мяне ўзніклі нелады з кіраўніком Міхаілам Басам. Карацей кажучы, атрымалася так, што на працягу 30 месяцаў (два з паловай гады) мог гуляць толькі як аматар у другой лізе. У 2001 годзе залечваў траўму і выступаў у "Забудове", у 2002 – зноў гуляў за чысціцца, а таксама за МТЗ-РІПА, сёлета першы круг правёў у "Верасе".

Цяпер для мяне зноў адкрыўся "вышэйшы свет", прыняў запрашэнне Руслана Лукіна, якога ведаю па працы ў "Забудове". Пакуль усё атрымліваецца нармальна ў гульнявым плане, ды і грошы ёсць: футбалістам выдалі і зарплату, і прэміяльныя за кубкавую перамогу.

– Вы рознабаковы нападаючы: галавою за "Маладзечна-2000" ужо двойчы забівалі, а цяпер на галявыя пасы расшчодрыліся.

– Каб забіць галавою, трэба атрымаць нацэленую перадачу. У "Маладзечна-2000" ёсць каму яе аддаць: мне асістыраваў Дараховіч. З маіх пасаў раней таксама забівалі, але так многа за матч, вядома ж, не было.

14-15.09. Шахцёр – Дарыда 1:0, Гомель – Белшына 4:2, Нафтан – Дынама (Б) 5:0, Лакаматыў – Днепр-Трансмаш 0:0, Дынама (М) – Славія 3:0.

1.	Гомель	49
2.	Дынама (М)	45
3.	Тарпеда-СКА	45
4.	Шахцёр	43
5.	БАТЭ	36
6.	Тарпеда (Ж)	31
7.	Нафтан	25
8.	Днепр-Трансмаш	25
9.	Нёман	25
10.	Дарыда	18
11.	Зорка-ВА-БДУ	18
12.	Белшына	18
13.	Дынама (Б)	18
14.	Славія	16
15.	Лакаматыў (М)	14
16.	Маладзечна-2000	14

Сяргей ГАЙКОВІЧ.

■ КОНКУРС

Нашы пераможцы Павел Сярпейка і Сяргей Ракоўскі

Матчы, выстаўленыя на трэці тур, завяршыліся наступным чынам. Зорка-ВА-БДУ – Маладзечна-2000 1:5, Дынама (М) – Славія 3:0, Ведрыч-97 – Смаргонь 0:3, Дынама (К) – Лакаматыў 2:0, Арсенал – Інтэр 0:3. Іх вынікі аказаліся вельмі нечаканымі.

Пераможцам другога тура стаў маладзечанец Павел Сярпейка, які адгадаў адзін лік, чаго не атрымалася ў Мікалая Кіндры.

На трэці тур атрымана 14 лістоў. І зноў-такі ніводны з іх не мае нават двух правільных лікаў, прычым на гэты раз усяго ў двух адказах быў правільна спрагназаваны адзін лік. Пераможцам стаў маладзечанец Сяргей Ракоўскі, на яго рахунку яшчэ і чатыры правільныя вынікі.

Уключыцца ў конкурс можна ў любы момант. Нагадаем, пераможца кожнага тура атрымлівае маральнае задавальненне і павагу астатніх удзельнікаў. А вось таму, хто выйграе два туры, (найлепшыя шанцы зараз маюць Ротміраў, П.Сярпейка і Ракоўскі) "РГ" уручыць свой прыз.

Чацвёрты тур. З якім лікам завершацца матчы?

27-29 верасня, чэмпіянат краіны.
Шахцёр (Салігорск) – Маладзечна-2000.
Дынама (Мінск) – Тарпеда-СКА (Мінск).
Камунальнік (Слонім) – Смаргонь.
30 верасня, Ліга чэмпіёнаў.
Інтэр (Мілан) – Дынама (Кіеў).
Лакаматыў (Масква) – Арсенал (Лондан).

Адказы на чацвёрты тур прымаюцца да пятніцы, 26 верасня, уключна. Іх трэба дасылаць на паштовы адрас рэдакцыі альбо на электронны адрас **konkurs@tut.by.**

Сяргей ГАЙКОВІЧ.

Анонс

19-21 верасня. Маладзечна. Міжнародныя спаборніцтвы дапрызыўнай моладзі.
Удзельнічаюць каманды Мінскай, Маскоўскай, Кіеўскай абласцей, а таксама ўсіх раёнаў Міншчыны. Урачыстае адкрыццё — у суботу ў 9-00 ля Палаца культуры.
19 верасня. 15-00. Маладзечна-2000 (дубль) – Тарпеда (Жодзіна, дубль).
+0=0-3 2-5. У першым крузе 0:1 на выездзе.
20 верасня. 17-00. Маладзечна-2000 – Тарпеда (Жодзіна).
+3=0-3 6-8. У першым крузе 0:3 на выездзе.
21 верасня. 17-00. Смаргонь – Граніт (Мікашэвічы).
+0=1-2 1-5. У першым крузе 0:2 на выездзе.
21 верасня. 15-00. Забудова – Гомель-СДЮШАР.
+4=0-1 6-6. У першым крузе 2:1 (Півавар, Татун) на выездзе.

■ ФУТБОЛ, АНАЛІЗ

Хто пакіне вышэйшую лігу?

Упэўненая перамога "Маладзечна-2000" над армейцамі ўзмацніла нашу веру ў тое, што каманда застанецца ў наступным сезоне сярод мацнейшых. Па выніках чэмпіянату пакінуць вышэйшую лігу дзве каманды.

"Лакаматыў" пасля першага круга прадаў ажно шэсць футбалістаў. Такім чынам ён утрымаўся ў фінансавых завірухах, але зараз вымушаны нагульваць у складзе юнакоў. Амбіцыйны кіраўнік Анатоль Юрэвіч наўрад ці захоча вяртацца ў першую лігу.

"Славію" нядаўна ўзначаліў таксама вядомы спецыяліст Уладзімір Курнеў. Проста так, абы папрацаваць яго б не запрашалі, ды і сам бы ён не пайшоў. Гонар двухразовага чэмпіёна краіны не надта дазваляе мазыранам апускацца ў першую лігу.

"Дарыду" турбуюць фінансавыя праблемы, кепская там была і псіхалагічная сітуацыя, што прадвызначыла пакіданне трэнерскага мосціка Курневым. Зараз многае залежыць ад гаспадароў клуба, ці пажадаюць яны далей дурачыцца са сваім дзецішчам.

"Зорка-ВА-БДУ" ужо даказала сваё ўменне перамагаць сераднякоў ды і ўзмацнілася добрымі футбалістамі, і, зразумела, пра развітанне з вышэйшым светам нават не думае.

"Белшына" і брэсцкае "Дынама" таксама размясціліся недалёка ў табліцы. Аднак ёсць розніца паміж імі. У Бабруйску працуе Людас Румбуціс – нияк не верыцца, што вынікам ягонай работы будзе паніжэнне ў класе. А вось у Брэсце відавочная трэнерская чахарда, там толькі што знялі "галоўнага", і яшчэ не прызначылі новага на пастаянную аснову.

Сяргей ГАЙКОВІЧ.

■ ФУТБОЛ, ЗБОРНЫЯ

Чакаем плэй-оф

Матчамі ў Малдове нашы футбольныя зборныя завяршылі свой удзел у адборачных турнірах. "Першыя нумары" зноў не парадавалі вынікам, саступіўшы 1:2 і абяснаваўшыся на апошнім, 5 месцы.

Затое маладзёжная каманда (1981 г.н. і маладзейшыя) упэўнена перамагла 2:0 (галы забіты на 39 і 85 хвілінах). У яе складзе трывала замацаваліся нашы землякі Павел Бяганскі (быў заменены ў перапынку) і Алег Попель (быў заменены на 49 хвіліне).

Нашы суайчыннікі забяспечылі сабе ўдзел у матчах плэй-оф за выхад у фінальную васьмёрку, якія пройдуць у лістападзе.

Сяргей ГАЙКОВІЧ.

Табло

■ ФУТБОЛ, НАВІНЫ

13 верасня. РВАР (Мінск) – Забудова 4:0 (0:0).

Зараз чысцінцы маюць 23 ачкі і дзеляць ужо 9-10 радкі з "Ліваддзіяй". "Гомель-СДЮШАР" набраў на 1 ачко больш. Калі ў заключным туры ў бліжэйшую нядзелю "Забудова" не пераможа гамяльчан дома, то рызыкуе застацца на зусім непрыемным месцы ў выніковай табліцы.

13 верасня. Зорка-ВА-БДУ (Мінск, дубль) – Маладзечна-2000 (дубль) 1:0.

За "Маладзечна-2000" дазаяўлены варатар Генадзь Жылкін 1975 г.н з Украіны.

■ СПАРТАКІЯДА

ВАЛОЖЫН. Працоўныя калектывы раёна ў суботу і нядзелю спаборнічалі ў міні-футболе і лёгкаатлетычным кросе.

У абодвух відах перамаглі супрацоўнікі лясгаса, а каманда ПТВ-208 была другой. Трэцяя пазіцыі дасталіся футбалістам аграпрамтэхнікі і бегунам РВА ЖКГ.

■ ГАРАДКІ

Толькі адзін апошні вырашальны матч засталося правесці на клубным чэмпіянаце краіны. Ён адбудзецца ў хуткім часе.

1 ліга. 27.08. Маладзечна. Кэмпі – СКА 3:2. 30.08. Салігорск. Шахцёр – МЭС 0:3, Шахцёр – СКА 1:3.

1.	МЭС (-1)	25
2.	Кэмпі (-1)	24
3.	Аўтасіб	19
4.	Нёман	12
5.	СКА	6
6.	Шахцёр	0

2 ліга. 07.09. Мінск. МАЗ – Маладзечнамэбля 0:3, Маладзечнамэбля – Асіповічы 3:0.

1.	Маладзечнамэбля	25
2.	Нёман-2	20
3.	Юнацтва	16
4.	Асіповічы	12
5.	МАЗ	12
6.	Камунальнік	3

Сяргей ГАЙКОВІЧ.

■ ФУТБОЛ, ПЕРШАЯ ЛІГА

З буйным лікам

Ведрыч-97 (Рэчыца) – Смаргонь 0:3 (0:2). 13 верасня. 1500 гледачоў. Суддзя Шмолік. Галы: Клімёнак (34-аўтагол), Кухлей (37, 63).

Пасля ўдару Тарасава мяч трапіў у штангу, адскочыў у абаронцу і адтуль у вароты (0:1). Кухлей на апярэджанні прабіў галавою з перадачы ўсё таго ж Тарасава (0:2). Карасёў пасам вывеў Кухлея на рандэву з варатаром, і нападаючы абыграў таго (0:3).

Смаргонцы па-свойму адпомсцілі "Ведрычу-97" за матч першага круга, калі дома мелі гульнявую перавагу, але ў спрэчным для судзейства эпізодзе прайгралі пад самы занавес матча. Дарэчы, зараз, акрамя эпізоду, якія сталі галявымі, таксама добрыя магчымасці мелі Грабадзін і Карасёў.

13.09. ЗЛіН – Вертыкаль 3:0, Граніт – Тарпеда-Кадзіна 2:1, Бяроза – Ліда 1:0, Пінск-900 – Хімік 1:2.

1.	МТЗ-РІПА	51
2.	Лакаматыў (В)	51
3.	ЗЛіН	43
4.	Граніт	43
5.	Ведрыч-97	39
6.	Смаргонь	38
7.	Ліда	35
8.	Хімік	34

Сяргей ГАЙКОВІЧ.

ВІНШАВАНКІ

Віншуем з днямі нараджэння: **Вікторыю Вячаславаўну** з 22-годдзем, **Алега Вячаслававіча** з 33-годдзем, **Вячаслава Віктаравіча** з 55-годдзем, **Надзею Міхайлаўну** з 77-годдзем.

Віншуем з сярэбраным вяселлем **Карэцкіх Франца і Галіну**. Жадаем усяго найлепшага ў жыцці. *Вёска Болькава (Дзеці).*

Віншуем **Аксану Радзевіч** з Вілейкі з днём нараджэння. Жадаем моцнага здароўя, радасці, сямейнага дабрабыту і кахання. *Муж і дзеці.*

Віншуем **Карповіча Аляксандра Анатолевіча** з 33-годдзем! Жадаем моцнага здароўя, шчасця, павагі, удачы, верных сяброў. *Бацькі.*

Сакалоўскага Міхаіла Яўгенавіча віншуем з днём нараджэння. Жадаем шчасця, здароўя, удачы, добрага настрою. *Тамара, Андрэй, Максім.*

Віншую **Танёнка і Валерыка** з іх святам узаемнага кахання. Жадаю, каб гэта каханне перарасло ў непераможную крэпасць. *Ваша найлепшая сяброўка Наташка.*

ІМЯНІНЫ

19 верасня
Праваслаўныя: Архіпа, Давыда, Зіновія, Кірылы, Міхаіла.
Каталіцкія: Канстанцыі, Януара.
20 верасня
Праваслаўныя: Івана, Лукі, Серапіёна.
Каталіцкія: Філіпіны, Яўстаха, Францішка.
21 верасня
Праваслаўныя: Малая Прачыстая (Нараджэнне Маці Божай).
Каталіцкія: Іпаліта, Матэвуша, Мацея.
22 верасня
Праваслаўныя: Ганны, Іосіфа, Якіма, Мікіты, Феафана, Фядоса, Харытона.
Каталіцкія: Маўрыцыя, Тамаша.
23 верасня
Праваслаўныя: Андрэя, Паўла, Пятра.
Каталіцкія: Тэклі, Багуслава.
24 верасня
Праваслаўныя: Фядоры, Германа, Дзмітрыя, Сяргея.
Каталіцкія: Герарда, Тэадора.
25 верасня
Праваслаўныя: Сямёна, Фёдара, Юльяна.
Каталіцкія: Амеліі, Аўрэліі, Святаполка, Уладзіслава.

Кінатэатр «Радзіма»

19-21 верасня.
"Анастасія Слуцкая", Беларусьфільм – у 15.00, 17.00, 19.00 і 21.00.
22-28 верасня.
"Чаго хоча дзяўчына", ЗША, баявік – у 15.00, 17.00 і 21.00.
"Гісторыя кахання", ЗША, рамантычная камедыя – у 19.00.

Для дзяцей

20-21 верасня. "Абрафакс: пад пірацкім флагам", поўнаметражны мультфільм – у 13.00.

Дыскатэка: для малодшых школьнікаў – у нядзелю ў 15.00, для школьнікаў старэйшых класаў – у суботу ў 18.00, для моладзі – у пятніцу і суботу ў 21.00.

Працуе бар. Камп'ютэрныя гульні.
Тэл. для даведак: 7-15-92, 7-06-30.

ЗНАЁМСТВЫ

Адукаваны, самастойны малады чалавек для сур'ёзных адносін пазнаёміцца са сціплай дзяўчынай да 30 год. Маладзечна-4, п/у П №680850.

■ КОНКУРСЫ

Зарабі білеты ў кіно

Прывітанне, шаноўныя! Перад вамі чарговы выпуск вашага любімага конкурсу. З лагічнымі задачкамі, якія былі прапанаваныя ў мінулым нумары "РГ", справіліся: **Ігар Сільвановіч, Юрый Юхневіч, Вольга Палівода, Людміла Мікалаеўна Кендыш, Дзмітрый Пакладок, Таццяна Ягела, Вікторыя Дудко** з Маладзечна і **Сяргей Смалонскі** з Радашкавіч. На гэты раз пашчасціла **Сяргею Смалонскаму, Людміле Мікалаеўне Кендыш, Вікторыі Дудко, Дзмітрыю Пакладку, Ігару Сільвановічу.** Прыходзьце, калі ласка, да нас у рэдакцыю за білетамі ў кінатэатр, яны вас чакаюць да 26 верасня. А цяпер прапаную адказы на мінулыя заданні. I.Сям'я з чатырох чалавек. II. Муж – настаўнік, жонка – юрыст, сын – слесар, бацька жонкі – эканаміст, сястра мужа – інжынер.

У гэты раз запрашаю паблукаць па лабірынтах матэматыкі.

Замест літар патрэбна падабраць лічбы (аднолькавыя літары азначаюць аднолькавыя лічбы), так, каб магчыма было выканаць усе ўказаныя ў рэбусе дзеянні над лічбамі (складанне, адыманне, множанне, дзяленне). Вызначыўшы значэнні літар і размясціўшы лічбы ва ўзроставым парадку, напішыце побач з кожнай лічбай яе літарнае значэнне. У вас атрымаецца імя і прозвішча вядомага футбаліста.

ЕНЕ – ИШ = ЕЛИ
: – –
Я х ЕВ = НЕ
ИВ + ШЕ = ЛЕШ

Адказы прымаюцца да аўторка (23 верасня) уключна. На кон выстаўляюцца 3 білеты.

Падрыхтавала Аксана КУЛЕЎНІЧ.

■ ШАШКІ

Гульні шмат гадоў

Непрыкметна закончылася лета з яго незабыўнымі ўражаннямі ад школьных канікулаў, чарговых адпачынкаў, цікавых падарожжаў. Не за гарамі і заканчэнне напружанага сезона сельскагаспадарчых работ. Большасць аматараў шашак часова "зачахліла" сваю інтэлектуальную зброю да лепшай пары.

Між тым, не ўсе так цаступалі. Ніжэй прыведзеныя радкі (аўтар – заслужаны трэнер СССР Юрый Барскі) сведчаць аб гэтым.

На досках шашечных
разыгран был за лето
Чемпионат известного
квартета.
Осёл разбил Козла,
Козел торжествовал
над Мишкой,
Последний справился
с Мартышкой,
А та – сказать "сдаюсь"
заставила Осла.
Другие партии
закончились вничью.
Итог: очки равны.
Признать победу чью?!
Орёт Козёл:
– Я – чемпион! Всем ясно –
Я проиграл Ослу напрасно!
Ты был, Осёл, Ослом
и будешь ты всегда!
Осёл вопит:
– Тогда
И мой пусть ноль сотрут!
Я получил его случайно,
Мартышкина игра –
мартышкин труд!
Рычит и Мишка:
Разве тайна,
Что я Козлу зевнул?
Да если б я старался,
То ты, Козел, и жив бы
не остался!
Мартышка тоже вкрик:
— Мне жутко не везло!
Я, по учебнику играя
против Мишки,
Три шашки поддала.
И что же? Как назло,
Тот ход был опечаткой
в книжке!

***

Друзья! Встречали вы
шашистов,
Чей пыл так яростно
неистов?

Шашкі ж сваёй гісторыяй ідуць далёка ў глыбокую старажытнасць. Аднак найбольшага росквіту і развіцця яны дасягнулі ў апошнім стагоддзі, дзе Беларусь трывала заняла вядучыя пазіцыі ў свеце. Каля паўтара дзесятка яе прадстаўнікоў носяць ганаровае званне "гросмайстар", некаторыя з іх неаднаразова станавіліся пераможцамі прэстыжных турніраў самых высокіх рангаў.

У нашым рэгіёне ўсур'ёз шашкамі пачалі займацца пасля Вялікай Айчыннай вайны. Хаця ўжо ў канцы XIX – пачатку XX стагоддзяў у сувязі са з'яўленнем у перыядычным друку Расіі шашачных рубрык сярод аматараў рашэнняў задач і эцюдаў сталі сустракацца прозвішчы прадстаўнікоў Беларусі, у тым ліку і **М.Мажоўскага** з Маладзечна.

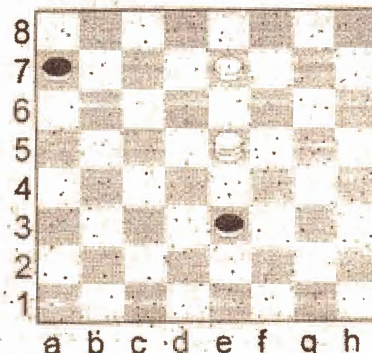
У былой Маладзечанскай вобласці розыгрыш першынства па шашках пачаўся ў пачатку 50-х гадоў, калі было арганізавана рэспубліканскае спартыўнае таварыства "Калгаснік", пазней перайменавана ва "Ураджай". Так у лістападзе 1957 года тут пераможцамі сталі каманды Ашмян і Вілейкі. Першыя месцы на сваіх дошках занялі Гінзбург (Браслаў), **Семянковіч** (Вілейка) і **Грыгор'ева** (Маладзечанскі раён). Мацнейшымі шашыстамі вобласці ў той час былі першаразраднікі , якія пазней сталі майстрамі спорту, Б.Л.Кавалерчык і настаўнік Э.Р.Рыбакоў. Абодва пазней пераехалі ў Гомель, а апошні стаў двойчы чэмпіёнам СССР па перапісцы.

У 1959 годзе ў абласной газеце "Чырвоны сцяг" пачала выходзіць шахматна-шашачная рубрыка, якую вёў супрацоўнік **Аляксандр Шабалін**. Ён разам са сваім братам Анатолем сталі ў той час аднымі з мацнейшых складальнікаў шашачнай кампазіцыі, атрымаўшы на ўсесаюзных конкурсах некалькі ганаровых водгукаў. Цяпер А.Шабалін працуе галоўным рэдактарам часопіса "Беларусь".

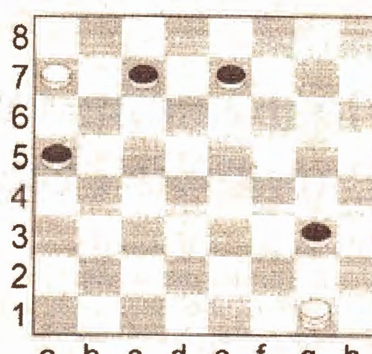
Сярод першых карэспандэнтаў шашачнай рубрыкі газеты "Чырвоны сцяг" былі **Юрый Пугацэвіч** з Докшыц, пазней пераехаў жыць у Маладзечна і працаваў у будаўнічай галіне, быў мацнейшым рашальнікам шахматна-шашачных кампазіцый рэспублікі, **Казімір Лаўрыновіч** з Івянца. Цяпер стала жыве ў Стоўбцах, кандыдат у майстры спорту. Дасылаў у газету першыя свае шашачныя пробы і студэнт Магілёўскага пэдінстытута Леанід Вітошкін. На сённяшні дзень Леанід Сяргеевіч з'яўляецца гросмайстрам па шашачнай кампазіцыі, аўтарам каля дзесятка кніг па заканчэннях.

Спецыяльна для нашай рубрыкі **Леанід Вітошкін** прапануе для самастойнага рашэння два свае новыя эцюды. Эцюд – гэта пазіцыя, дзе выйгрыш або нічыя дасягаюцца адзіным паслядоўным і прыгожым шляхам. Сілы белых не павінны перавышаць чатырох адзінак. У эцюдзе таксама патрабуецца абавязкова наяўнасць некалькіх варыянтаў.

Заданне №1

Заданне №2

У абедзвюх пазіцыях белыя пачынаюць і выйграюць. Жадаем поспехаў і чакаем вашых адказаў!

А цяпер зверце свае адказы па рашэнні канцовак за 15 жніўня.

№1. А.Ляхоўскі. 1.d4-c5 d6:b4 2.g5-f6 e7:e3 3.e5-f6 h2:f4 4.g1-f2 e3:g1 5.f6-e7 d8:f6 6.b6:c5 g1:b6 7. a7:c5 х.

№2. В.Крамарэнка. 1.g1-f2 b6:b2 2.d2-c3 b2:d4 3.e3:c5 a5:c3 4. f2-e3 d6:b4 5. e3-d4 c3:e5 6. f4:h6 h2:f4 7. h6:a5 х.

Правільныя адказы прыслалі **Даша Рогач** (маладзечанка), **Сяргей Матус** (Валожын), **Анатоль Гомза** (Вілейка).

Анатоль РОГАЧ,
кандыдат у майстры спорту.

■ НЯВЫДУМАНЫЯ ГІСТОРЫІ

Гісторыя пра ультрагук

Урок фізікі. Настаўнік расказвае пра электрамагнітныя хвалі. Дзеці ўважліва слухаюць. Як з меха сыплюцца цікавыя прыклады.

На першай парце сядзяць зубрылка і двоечнік. Зубрылка спрабуе задаваць пытанні па новым матэрыяле. Гэта выклікае адмоўныя эмоцыі ў разумнага двоечніка.

Нарэшце тлумачэнне ўваходзіць у апошнюю фразу. Разгледжаны прыклады, разабраны практыкаванні. Настаўнік пытаецца пра ўзнікшыя пытанні.

Руку зноў цягне зубрылка:

— Скажыце, калі ласка, ці можна пабачыць распаўсюджанне гукавых хваляў? Ну, напрыклад, у вадзе?

Тут настаўнік не паспеў нічога адказаць, бо з боку суседа зноў пачуўся ў чымсьці дасканалы адказ:

— Ага! Набяры ў рот вады ды крыкні!

Гутарку падслухаў Алесь РАЛАВЕЦ.

■ ЯК ЗВАРЫШ, ТАК І З'ЯСІ

Шпроты з мойвы

2,5 кг мойвы, 1 пачак чаю (50 г), 1,5 шклянкі алею, 0,75 літра вады.

Мойву памыць, пасаліць і праз паўгадзіны заліць чаем. Кіпяціць 2 гадзіны на вельмі маленькім агні, зліць чай, заліць алеем, пакласці дзве галоўкі цыбулі, лаўровы ліст і варыць яшчэ 2 гадзіны.

ТРАНСПАРТ

ПРАДАМ

• А/м з Германіі. Нізкія цэны. Пад заказ. Т. (8-029) 6417853.
• Аўдзі-80 "бочка", 1987 г.в., 1,8 газ-бензін, ц/з, сігналізацыя, 2100 у.а. Т. (8-029) 7787960 (да 18.00).
• Аўдзі-80 "бочка", 1987 г.в., 1,8Б, добры стан, 2150 у.а., торг. Т. у Вілейцы 57293, (8-029) 7792380.
• Аўдзі-100, 1986 г.в., 2,0, 1950 у.а., торг. Т. у Вілейцы 55229, (8-029) 6758894.
• Аўдзі-100, 1983 г.в., 1,9Б, 1300 у.а., торг. Газавую устаноўку "Навагрудак", новую. Т. у Маладзечне 53919.
• Аўдзі-100 універсал, 1984 г.в., выдатны стан (не пафарбаваны). Т. у Маладзечне 37335, (8-029) 7798407.
• Аўдзі-100, 1990 г.в., 2,0і, выдатны стан, 3000 у.а. Т. у Маладзечне 62774, (8-029) 7739766.
• ВАЗ-2101, газ/бензін, 1972 г.в., добры стан, 600 у.а. Т. у Вілейцы 51867, 51262.
• ВАЗ-21013, 550 у.а. Т. (8-029) 6338340.
• ВАЗ-2103 на запчасткі. Т. у Вілейцы 45314.
• ВАЗ-2103, капрамонт 2003 г., 650 у.а. Т. у Вілейцы 46465.
• ВАЗ-2105, 1992 г.в., з салонам ад ВАЗ-2107, цана дагаворная. Т. у Вілейцы 54495, 35373 (Павел).
• ВАЗ-21051, 1992 г.в., 1050 у.а., торг. Т. у Маладзечне (8029) 6339505.
• ВАЗ-21061, 1989 г.в., рухавік 1500, 127 тыс. км., фаркоп, кошт 1150 у.а. Т. у Вілейцы 54630, (8-029) 6345895.
• ВАЗ-21063, 1985 г.в., 450 у.а. Т. у Маладзечне 77414, (8-029) 6581536.
• ВАЗ-21063, 1987 г.в., цёмна-сіні. Т. у Вілейцы 56447.
• ВАЗ-21063, 1986 г.в., 850 у.а. Т. у Маладзечне 76719.
• ВАЗ-21063, 1989-1990 г.в. Т. у Вілейцы 59267.
• ВАЗ-2107-09, з малым прабегам ці пасля 2000 г.в. Т. у Мядзеле 54640.
• ВАЗ-2108, 1987 г.в., у выдатным стане, кошт 1100 у.а., магчымы торг. Т. у Вілейцы 45493.
• ВАЗ-2108, 1986 г.в., 1,3 л, 980 у.а., торг. Т. у Маладзечне 75929, (8-029) 6522236.
• ВАЗ-2109, 1993 г.в., белы, нядорага. Т. у Астраўцы 32592.
• ВАЗ-21093, 1,5, чырвоны, л/д, 5КПП. Т. у Вілейцы 51632.
• Волгу-3110, 09.1999 г.в., колер "зялёны сад", пастаяннае т/а, ці памяняю на МТЗ 82-80 у добрым стане. Т. (8-029) 6308194.
• Вольву-460, 1994 г.в., 1,8і, бензін-газ, нядаўна з Галандыі. Т. у Вілейцы 57920.
• ГАЗ-42-01, дом-дачу, гараж, дрэваапрацоўчы станок (новы), газавую пліту (б/у). Т. у Маладзечне 30178, (8-029) 6561592.
• ГАЗ-2410, 1990 г.в. Т. у Маладзечне 36653.
• Гольф-2, 1990 г.в., вішня, 1,3Б, 5-дзверны, 1950 у.а. Т. у Маладзечне 32744.
• ІФА Мультыкар D, фургон, 1983 г.в., 950 у.а. Т. у Маладзечне 76679.
• МАЗ-504 з фурай. Т. (8-029) 7735563.
• Мазду-323, 1986 г.в., 1,7Д, чырвоны, 5-дзверны, хэтчбэк, 1000 у.а. Т. у Вілейцы 58223.
• Мазду-626, 1990 г.в., 2,0Д, хэтчбэк, серабрысты металік, люк, г/у, ц/з, э/пакет, с/р, салон велюр, фаркоп, 2850 у.а., торг. Т. (8-029) 6370991.
• Масквіч-2140, 1978 г.в. Т. у Маладзечне 66934.
• Мерседэс-200 Д. Т. у Вілейцы 33521.
• Мерседэс-208Д, 12.1994 г.в., грузапасажырскі, 5 месцаў. Т. у Маладзечне 37574 (хатні), 66820 (службовы).
• Мерседэс-207Д, 1981 г.в., добры стан. Т. у Вілейцы 51164.
• Міцубісі Галант, 1984 г.в., 2,3 ТД. Т. у Маладзечне 33013.
• Нісан Ванет, 1988 г.в., 2 л, дызель, белы, пасажырскі, 7 месцаў, тэрмінова, нядорага. Т. (8-029) 6633199.
• **НІСАН ПРЭМ'ЕРУ**, 1992 г.в., 2,0Д, выдатны стан, 4 зімнія пакрышкі. Т. у Астраўцы 20874.
• Нісан Прэм'еру, 1995 г.в., 1,6Б, седан, г/у, ц/з, эл/п, з Германіі. Т. (8-029) 6208355.
• Опель Астру, 1994 г.в., 1800 см³, 16 клапанаў, цёмна-сіні металік, універсал. Т. у Вілейцы 32176, 32848.
• Опель Амегу Д, 1991 г.в., 2000 у.а. Т. у Астраўцы 34774.
• Опель Амегу, 1988 г.в., 2,0і, светла-шэры металік, э/люстэркі, ц/з, сігналізацыя, добры стан, 1700 у.а. Т. у Маладзечне 77202, 21027.
• Опель Астру, 1992 г.в., 1,4Б. Т. у Вілейцы 56562.
• Опель Вектру, 1990 г.в., 1,6 мона, ц/з, люк, с/с, карэктар фар. Т. (8-029) 6487942.
• Опель Кадэт, 1982 г.в., 1,3Б, 500 у.а., торг. Т. у Маладзечне 69376.
• Опель Кадэт, 1987 г.в., 1,6Д, седан, добры стан. Т. у Маладзечне 51106.
• Опель Кадэт Караван, 1986 г.в., 1,6Д, ТА да 2004 г., 5-дзверны, 1350 у.а. Т. у Маладзечне 40388 (пасля 18.00).
• Опель Кадэт, 1982 г.в., 1,3Б. Т. у Мядзеле 43525, (8-029) 7602359.
• Опель Кадэт, 1985 г.в., 1,6Д. Т. у Вілейцы 58386 (хатні), 54347 (службовы), 32685, (8-029) 6485291.
• Опель Рэкорд, 2,3Д, выдатны стан, 900 у.а. Т. (8-029) 6750069, 7749963.
• Пежо-405, 1993-94 г.в., 1,6 газ-бензін. Т. (8-029) 6969635.
• Ровер-214і, 1995 г.в., 1 месяц з Германіі, аварыйны. Т. (8-029) 7741677.
• Рэно-21, 1990 г.в. Т. (8-029) 7507569.
• Таёту Карола, 1994 г.в., 2,0 дызель, 5-дзверны. Т. (8-029) 6583370.
• Таёту Карола, 1994 г.в., 1,4і, 2-дзверны, імабілайзер, эл/п, к/ф, с/р, новая гума, АКБ, год у РБ, 3300 у.а., торг. Т. у Маладзечне 39667.
• УАЗ-469, 1986 г.в., капрамонт, выдатны стан. Т. у Маладзечне 71224.
• ФВ Вента, 1992 г.в., 3500 у.а.; Нісан 100 NX, 1991 г.в., 2700 у.а. Т. у Маладзечне 54738, (8-029) 6154738.
• ФВ Гольф, 1987 г.в., 1,6 ТД. Т. у Вілейцы 33308.
• ФВ Гольф, 1984 г.в., 1,6Д, чырвоны, добры стан. Т. у Вілейцы 51416 (з 17.00 да 21.00).
• ФВ Гольф-2, 1986 г.в., 1,3Б, 5-дзверны. Т. у Вілейцы 33536.
• ФВ Гольф-2, 1988 г.в., сіні, 1650 у.а., торг. Т. у Маладзечне 39346.
• ФВ Гольф-2, 1984 г.в., 1,6 бензін, 5-дзверны, 5 КПП, сіні, ідэальны стан, 1400 у.а., торг. Т. (8-029) 6757187 (Антон).
• ФВ Гольф-2, 5-дзверны, 5КПП, 1,6Д, зялёны, без праблем 1500 у.а. Т. у Вілейцы 57768, (8-029) 6299281.
• ФВ Гольф-2, 1986 г.в., 1,8і, скураны салон, люк, літыя дыскі, 1650 у.а., торг. Т. у Маладзечне 37024.
• ФВ Гольф-2, 1984 г.в., чырвоны, дызель, добры стан. Т. у Вілейцы 56271.
• ФВ Джэту, 1986 г.в., 1,6Д, ц/з, сігналізацыя, люк, цёмна-шэры, добры стан. Т. (8-029) 6223589.
• ФВ Джэту-1 на запчасткі. Т. у Маладзечне 40430.
• ФВ Пасат, 1987 г.в., 1,6Б, універсал, чырвоны, у добрым стане, 1100 у.а., торг. Т. (8-02155) 26214.
• ФВ Пасат Універсал, 1990 г.в., 1,9Д, 2600 у.а. Т. у Вілейцы 59191.
• ФВ Пасат, 1993 г.в., 1,8 мона, нядаўна з Германіі. Т. у Вілейцы 33277.
• ФВ Пасат, 1982 г.в., 1,6Д і 1984 г.в., 1,6Д, цана 1100 у.а., добры стан. ФВ Транспарцёр, 1990 г.в., грузапасажырскі, 1,6 ТД, добры стан, цана дагаворная. Т. у Вілейцы (8-029) 6283849.
• ФВ Пасат В-3, 1,8Б, універсал, у РБ з 11.2001 г. Т. у Вілейцы 58462.
• ФВ Пасат-В-2, 04.1988 г.в., 1,6 дызель, універсал, г/у, ц/з, люк, фаркоп, магнітола, новая гума, новы АКБ, ТА да 2004 г. Т. у Маладзечне 68958 (увечары).
• ФВ Т-4, 1994 г.в., 1,9 ТД, доўгая база, белы, добры стан. Т. (8-029) 6512401.
• Фіят Тэмпру Універсал, 1992 г.в., 1,6 бензін. Т. (8-029) 6583629.
• Фіят Тэмпру, 1991 г.в., бензін, 1950 у.а. Т. (8-029) 6291163.
• Фіят Талента, 1992 г.в., грузавы, 1,9Д, 3000 у.а. Т. у Вілейцы 56103.
• Фіят-УНО, 1991 г.в., 1,3Б, біты пёрад. Т. (8-029) 6450265.
• Форд Арыён, 1991 г.в., 1,8Д, вішнёвы, 2300 у.а. Т. у Маладзечне 37758.
• Форд Арыён, 1991 г.в., 1,4Б. Т. у Маладзечне 31315 (пасля 18.00).
• Форд Сіеру, 1987 г.в., 2,3Д, 1400 у.а. Т. у Маладзечне 66132.
• Форд Сіеру, 1992 г.в., седан, ДОНС, 1700 у.а. Т (8-029) 7603867, 7602125.
• Форд Сіеру, 1987 г.в., 2,0і, седан, люк, ц/з, 1350 у.а. Т. у Маладзечне 40354, (8-029) 6581626.
• Форд Сіеру, 1987 г.в., седан, 2,0Б, ц/з, спойлер, добры стан, 1350 у.а. Т. у Маладзечне 62045.
• Форд Скорпіё, 1987 г.в., газ-бензін, 2,0, 1450 у.а., торг. Т. у Маладзечне 36493, (8-029) 6736493.
• Форд Скорпіё, 2,0і, DOHC 1991 г. Т. (8-029) 6596822.
• Форд Фіесту, 1991 г.в., бензін, на запчасткі. Запчасткі да інш. аўто. Т. у Маладзечне 90621 (пасля 18.00).
• Форд Эскорт, 1994 г.в., 1,6v; ФВ Пасат, 1990 г.в., 1,6 TDI. Т. у Вілейцы 51907, (8-029) 6248903.
• М/а Т-2, 1991 г.в., ТД, пасажырскі. Т. у Маладзечне 32394.
• М/а ФВ LT-31, 1986 г.в., 2,4Д, высокі, доўгі. Т. у Маладзечне 24471, (8-029) 6022761.

КУПЛЮ

КУПЛЯЕМ
на пастаяннай аснове
няспраўныя рулявыя механізмы
для грузавой, аўтобуснай і спецтэхнікі.
Цэны дагаворныя.
Тэл. (8-029) 7736857.

• Аўдзі-100 ці Джэту, не старэй за 1984 г.в. Т. у Вілейцы 33579.
• ВАЗ-2106, -2109, у любым стане. Т. (8-029) 6462185.
• ВАЗ-06, 07, 08, 09, да 200 у.а. Т. у Маладзечне 98132.
• **МАСКВІЧ ІЖ-2715** "каблук", у добрым стане. Т. у Смаргоні 21958.
• Самазвал (ГАЗ-ЗІЛ). Т. (8-029) 6751431.

ІНШАЕ

• Прадам новую паршнёвую групу і інш. дэталі ІЖ-П5. Т. у Маладзечне 40487.
• Прадам запчасткі да "Луаз", матаблок. Т. у Маладзечне 36538, (8-029) 6636538.
• Прадам пярэдні бампер "Гольф-3 Вента", 1994 г.в., капот дзевятцы. Т. (8-029) 7734209.
• Прадам з/ч да ВАЗ. Т. (8-029) 6338340.
• Прадам дзверы ад "Мерседэс-200". Т. (8-029) 7787329.
• Куплю дакументы на аўтамабіль ГАЗ-53, ЗІЛ-130 ці ЗІЛ-131. Т. у Мядзеле 38433.
• Куплю дакументы на трактар Т-16. Т. у Смаргоні 37258.
• Куплю радыятар да а/м "Нісан Лаурэль", 1984 г.в., 2,8Д. Т. у Маладзечне 40245.
• Куплю прычэпное устройства да а/м "ГАЗ-24" (Волга). Т. у Вілейцы 32580, (8-029) 69552580.
• Куплю прычэп да л/аўтамабіля. Т. у Вілейцы 64177.
• Куплю фаркоп да "Аўдзі-80" (бочка). Звяртацца на пэйджэр тэл. у Маладзечне 30020 аб. 4224.

НЕРУХОМАСЦЬ

ПРАДАМ

Т. (01773) **64462**
(8-029) 6666040
Агентство "квартирный вопрос" Недвижимости
Молодечно, ул. Ф. Скорины, 17
покупка, продажа, обмен, приватизация
оформление готовых вариантов

• 1-пакаёвую кватэру па вул. Машэрава, 39, 6/17, 3/8,9; с/в раздзельны, тэлефон. Т. (8-017) 2364029.
• 1-пакаёвую кватэру. Т. у Вілейцы 55292.
• 2-пакаёвую кватэру з усімі выгодамі ў цэнтры в. Людвінова, тэлефон, гараж, гаспадарчыя пабудовы, пад дачу домік 5х7 з участкам 0,25 га. Т. у Вілейцы 63332.
• 2-пакаёвую кватэру ў Чысці, Маладзечанскі раён, 2/2-панельнага, 60/32/8,5, 2 лоджыі, падвал, агарод. Т. у Маладзечне 99586.
• 3-пакаёвую кватэру, 1/5, 58/42/6,5. Нядорага. Т. у Маладзечне 54335.
• 4-пакаёвую кватэру ў цэнтры Мядзела, нядорага. Т. у Мядзеле 54727.
• Дачу, прыпынак "Татаршчызна", нядорага. Т. (01718) 49576, (017) 2332356.
• Дачу, прыпынак "Татаршчызна". Т. у Маладзечне 36395.
• Дом, 2-павярховы, 117 м², газ, ацяпленне. Т. у Астраўцы 22059.
• Дом 2-павярховы, 2-кватэрны з усімі камунікацыямі. Т. у Вілейцы 33170 (пасля 19.00).
• Дом ці памяняю на кватэру. Т. у Вілейцы 53888.
• Дом у Маладзечне, 67 м², 6 сотак, 2 гаражы, раён ЗПМ. Т. у Маладзечне 61882.
• Дом, усе выгады, пабудовы, 20 тыс. у.а. Т. у Маладзечне 34055.
• **ДОМ, В. АСІНАЎШЧЫЗНА**, г/п, газ. Т. у Смаргоні 96284.
• Дом у в. Краснае 8х10 м, 300 м. ад ст. "Уша", гаспадарчыя пабудовы, два скляпы, калодзеж, 0,15 га. Т. у Маладзечне 31798.
• Гараж драўляны пераносны. Т. у Вілейцы 53037.
• Гараж у каап. №5 г. Маладзечна. Т. у Маладзечне 62008.
• Паўдома ў цэнтры. Т. у Вілейцы 54542.
• Павільён, 21 м², магчыма на вываз. Абсталяванне для разліву піва (кэгі, мікраматыкі, стойка і г.д). Т. у Маладзечне 77119, 77198, (8-029) 7792796, 7792884.

МЯНЯЮ

• 3-пакаёвую кватэру на 2-пакаёвую з даплатай, вул. Незалежнасці, 1 паверх. Т. у Вілейцы 51024.

ЗДАМ

• Жылы дом. Т. у Вілейцы 53467.

НАЙМУ

• Кватэру ці дом. Т. у Вілейцы 54542.
• Сям'я сярэдняга ўзросту найме кватэру. Т. у Маладзечне 61995, 65298.

ПАСЛУГІ

ДЛЯ МАЛАДЫХ

• **"МУЛЕН РУЖ"** пракат вясельнай і вячэрняй моды. Вэлюм у падарунак. Вяночкі, ручнікі. Ліц. №04599 Белбытсаюза да 18.10.2004 г. Т. у Маладзечне 39293, (8-029) 6339293.
• **АБУТАК ДЛЯ НЯВЕСТ** і іншы мадэльны абутак у ГЦ "Белы капрыз". Маладзечна, вул. Ф. Скарыны, 16, з 10.00 да 17.00. Т. (8-029) 7728556. Падлягае абавязковай сертыфікацыі. Пасв. №023112 Мінаблвыканкома ад 30.04.2002 г.
• Вясельна-вячэрні салон "Надзея". Падарунак ад салона. Ліц. №03204 БДААБАН 30.11.2001-30.11.2006. г. Маладзечна, вул. Будаўнікоў, 15а (Дом быту). Т. 67877.
• Вясельна- вячэрні **САЛОН "МІЛЭДЗІ"**. Вялікі выбар убранняў і аксесуараў. Ліц. №03576 БДААБАН 31.01.2002-31.01.2007. г. Маладзечна, вул. Буйніцкага, 30 (р-н СШ №7). Т. 77382, (8-029) 7729148.
• **ВЯСЕЛЬНЫЯ, ВЯЧЭРНІЯ** убранні. Вялікі выбар. Т. у **ВІЛЕЙЦЫ** 55513, (8-029) 6655513. Ліц. №04123 ад 24.04.2007 г. БелБыт.
• "Лілія" прапануе вясельныя і вячэрнія ўборы. г. Маладзечна, вул. Валынца, 9. Т. 74812, (8-029) 6418594.
• **ПРАКАТ ЗОІ ІВАНАЎНЫ** прапануе вялікі выбар вясельных і вячэрніх сукенак. Сукенка для маці нявесты – бясплатна. Аксесуары для нявесты – бясплатна. Ліц. №03716 да 13.08.2004 г. Т. у Маладзечне 50825.
• **НОВЫ САЛОН "КАЦЯРЫНА"**. Усё, што неабходна для вяселля. Вясельныя і вячэрнія ўборы, касцюмы, біжутэрыя, аксесуары, кольцы на а/м і многае іншае. Маладым падарункі, вялікія скідкі. г. Маладзечна, вул. Драздовіча. Т. у Маладзечне 54587, (8-029) 6307319 з 10.00 да 19.00.
• **САЛОН ВЯСЕЛЬНАЙ МОДЫ "РАКСАЛАНА"** запрашае ўсіх нявест і жаніхоў. Г. Маладзечна, гасцініца, 1 паверх. Т. 71676.

ІНШЫЯ ПАСЛУГІ

ад вытворцы
СТАЛЬНЫЯ ДЗВЕРЫ
☎ (01773) 31400,
(8-029) 6564305.

• Выканаю кантрольныя работы па вышэйшай матэматыцы. Т. у Маладзечне 52541.
• Дапамога ў адкрыцці віз: Літва, Германія, Францыя, Галандыя, Швейцарыя. Ліц. 381-ТА ад 25.06.01 г. да 25.06.06 г. Т. (8-029) 6375365.
• Пракат гульнявых прыставак "Sony PS", "Sega DC", арэнда відэаплэера, электрадрылі. Дастаўка. Ліц. ББС №01796 ад 8.05.2001 г. да 8.05.2006 г. Т. у Маладзечне 39379.
• БудаЎніЧыЯ работы. Т. у МаладзеЧне 34961.
• **ПРЫВАТНАЯ ПРАЛЬНЯ "МОЙДОДЫР"** (Маладзечна, вул. Будаўнікоў, д.15а, Дом быту, 2-і паверх) аказвае паслугі па мыцці бялізны. Для арганізацый і насельніцтва. **КОЖНЫ ЗАКАЗ — У АСОБНАЙ МАШЫНЕ!** Т. у Маладзечне 63707. Працуем — 8^{30}-19^{00}, субота — 9^{00}-15^{00}, нядзеля — выхадны. Ліц. №04625 БДААБАН 4.07.2002-4.07.2007.
• Рэстаўрацыя ваннаў, розныя колеры, гарантыя. Т. у Маладзечне 26133.
• Устаноўка аўтасігналізацыі, устаноўка **АЎТАШКЛА**. Т. у Маладзечне 64136, (8-029) 6577697.
• Фірма "Раніца" праводзіць цеплавую рэабілітацыю існуючых аконных блокаў і балконных дзвярэй з мантажом 1-камерных шклопакетаў на сіліконавай масціцы. Т./ф. у Маладзечне 53484.
• Фізкультурна-аздараўленчы кабінет альтэрнатыўнай народнай медыцыны праводзіць асобны прыём грамадзян. Папярэдні запіс па тэл. у Вілейцы 53880, 53951, 53078, вул. Шубіна, 5-15. Св. №690222589, выд. Мінаблвыканкомам 28.02.03 г.
• Новая кіслародная касметыка "Faberlic". Бясплатныя кансультацыі па догляду за скурай. Патрабуюцца супрацоўнікі. Т. у Маладзечне 61345, (8-029) 6701272.
• **ДЛЯ ВАС, ЖАНЧЫНЫ**: інфармацыя аб тым, як быць прыгожай. Ад Вас канверт са зваротным адрасам. 222310, г. Маладзечна-7, вул. Ф.Скарыны, 21, а/с 69.
• **РАМОНТ ХАЛАДЗІЛЬНІКАЎ** дома ў заказчыка. Гарантыя. Т. у Маладзечне 70995 (з 10.00 да 17.00), 76721.
• Пракат гульнявых прыставак "Sony PS", вялікі выбар дыскаў, дастаўка. Т. у Маладзечне 65018, 66211.

РОЗНАЕ

ПРАДАМ

БУД. МАТЭРЫЯЛЫ

• Дошкі для падлогі, дошкі абрэзныя, драўляныя адходы. Т. у Маладзечне 99370.
• Ліст ацынкаваны. Форма аплаты любая. Т. (8-029) 6650588.
• Блокі Г/С, цэглу, **ДРОВЫ** з дастаўкай, дошкі 17х100х1800 з елкі па 125 тыс.руб, 6 м³. Т. у Маладзечне 66534, (8-029) 6362559.
• Пластыкавыя шклопакеты. Нядорага. Устаноўка. Т. (8-029) 6850232.
• Сумесь "СРС-118.1" для кладкі блокаў, п. Чысць. Т. 51776, (8-029) 6398915.
• Трубу п/э для вады, газу, каналізацыі. Т. у Маладзечне 53658.
• **ТРУБУ П/Э ВОДАПРАВОДНУЮ**, d=25, 32, 40, 50, 63, 110К. Тавар сертыфікаваны. На калгасным рынку ці па тэл. у Маладзечне 70448, (8-029) 6574276, (8-029) 7650448.
• Цэмент, шыфер, ДВП, ячмень молаты, ячмень. Ліц. №161 ад 22.08.2002 г. Т. у Вілейцы 32624, 32525, (8-029) 6658581.

СЕЛЬГАСТЭХНІКУ

• Капалку двухрадную. Выдатны стан. Т. у Вілейцы 51335.
• Трактар МТЗ-12 з прычэпам, сячкарню, пліту газавую б/у. Т. у Маладзечне 36265, 20314.
• Трактар Т-16, навясныя плугі, акучнікі, культыватар, прычэп, касілка. Т. у Вілейцы 32470.
• Трактар МТЗ-82 з с/г абсталяваннем і Т-25. Т. (8-029) 6434876.
• ЮМЗ-экскаватар ці памяняю на МТЗ. Т. у Ашмянах 42231.

БЫТАВУЮ ТЭХНІКУ

• Газавыя пліты (Брэст) 4-канфорачныя, у добрым стане, нядорага, б/у. Т. у Вілейцы 57040.
• Газавыя катлы, калонкі, пліты "Брэст" і інш. Гарантыя. Дастаўка. Т. у Маладзечне 53315, 42928.
• Пыласос "Gruntik" (Германія), 2200 Вт, новы, 55 у.а. Т. у Маладзечне 50888, (8-029) 6206838.
• Пральную машыну "Сібір", набор мэблі для прыхожай "Жураўінка". Т. у Вілейцы 58712.
• Тэлевізар, в/магнітафон, СВЧ, пыласос, халадзільнік, GSM. Т. (8-029) 7783816.
• Тэлевізар "Samsung", новы, 54 см. Т. (8-029) 6525595.
• Халадзільную шафу прамысловую ШХ, 4-дзверную. Тэрмінова. Т. у Маладзечне 50954, (8-029) 6950954.
• Маразільнік, каляску для двайнятаў. Т. у Маладзечне 66040.

МЭБЛЮ

• **МЭБЛЮ РБ**. Дастаўка. Ліц. № 260 РВК да 23.08.2007 г. Т. у Вілейцы 53829, (8-029) 6313007.
• **МЭБЛЯ РБ ПАД ЗАКАЗ**. Кухні, шафы-купэ па індывідуальным праекце. У тым ліку крэдыт 10,5% гадавых. Дастаўка. Зборка. Т. у Вілейцы 56382, (8-029) 6656382. Ліц. №245 Вілейскага РВК 6.08.2002-6.08.2007. Ліц. №05264 БДААБАН 14.10.2002-14.10.2007.
• Два 1,5-спальныя ложкі. Нізкая цана. Т. (8-029) 6417853.
• Мэблю б/у, тэрмінова і танна. Звяртацца: г. Маладзечна, вул. Будаўнікоў, 4-30, тэл. 50095.
• Секцыя не палір. (3,6 м з шафай; 2,7 м без шафы), секцыі палір.; спальня; мяккі куток (канапа + 2 крэслы), канапа-ложак, крэсла-ложак, ложак 1,5- і 2-спальны, шафа 2-дзверная з антрэсолямі. Усё у добрым стане, нядарага, б/у. Т. у Вілейцы 57040.
• Спальні "Алеся", "Меліса" (колер - слановая косць); секцыю "Сабо". Кошт заводскі. Т. у Вілейцы 56382 (з 8.00 да 18.00).

ЖЫВЁЛУ

• Жарабя, 4 месяцы, ад добрай кабылы. Т. у Смаргоні 97715.
• Пародзістыя шчаняты нямецкай аўчаркі. Т. у Маладзечне 36117.
• Шчанятаў нямецкай аўчаркі, выдатная радаслоўная, дорага. Т. у Смаргоні 32119.
• РУП ДРОЦ "Лясная паляна" рэалізуе трусянятаў узростам 30-45 дзён па цане 3000 руб. за адзінку і трусоў жывой вагой па цане 5000 руб. за 1 кг. Аплата за наяўны і безнаяўны разлік. Т. у Смаргоні 97356, 97192.
• Шчанятаў каўказкай аўчаркі – дорага. Т. у Маладзечне 36093, 37016.

ІНШАЕ

• Прадам чэкі "Жыллё". Т. у Маладзечне 90664 (Яўгенія).

арганізацыя купіць
дошку неабрэзную, яловую, кругляк яловы.
Тэл. (8-017) 5076756,
факс (8-017) 5076755,
(8-029) 6901030

ТДА «ШАРЛОТА»
паведамляе, што адчынена
дзяжурная аптэка
па адрасе:
Маладзечна, Вялікі Гасцінец, 72 якая працуе з 8.00 да 24.00, без выхадных і святочных дзён.
Тэл. у Маладзечне 68805.
Запрашаем на работу фармацэўтаў. Т. (01773) 71077.
Ліц. №Ф 578 Мін. аховы здароўя РБ ад 13.01.2000 да 13.01.2005 г.

Патрабуецца
ІЗАТЭРМА (рэфрыжэратар)
3-7 тонн, аб'ёмам не менш 15 м³ для перавозкі кілбасных вырабаў і мяса.
Магчыма работа на пастаяннай аснове.
Тэл. (8-029) 6104703, (8-029) 6717213.

Арганізацыя прадае ў розніцу і оптам
ТРУБЫ
- водагазаправодныя du 15-50;
- электразварныя ∅57-108;
- профіль 20х20 - 80х40.
Т. у Маладзечне 53513, 51982 (факс), (8-029) 6320317.

• Бухгалтарскія кнігі, бланачную прадукцыю, канцтавары. Ліц №712 Смаргонскі ГВК ад 21.05.2003 г. Т. у Смаргоні 33077.
• Лес-кругляк хвойных парод. Самавываз. Валожынскі р-н. Т. (8-029) 6299844.
• Лімон Паўлава. Т. у Маладзечне 93502.
• Манітор "Samsung/Samtron 76 BDF.17", новы, плоскі, гарантыя 3 гады. Т. (8-029) 6525595.
• Муку з трэцікале (Скідзел), вельмі дзёшава. Т. у Маладзечне 63924, (8-029) 6561592.
• **ПОМНІКІ** з мармуровай крошкі. Якасць, рэальныя цэны. г. Маладзечна, вул. Бухаўшчына, 58 (каля Палаца культуры). Т. у Маладзечне 70656.
• Пілараму стужкавую. Т. у Маладзечне 99550 (пасля 20.00), (8-029) 6899550.
• Радыётэлефон "Panasonic" з аўтаадказчыкам, сотавы тэлефон. Т. (8-029) 7766920.
• Сотавы тэлефон "Матарола Т-205", б/у, у выдатным стане і "Сіменс А-55", новы, цана дагаворная. Т. у Вілейцы 35130, (8-029) 7792872.
• Прадам крупную бульбу "Скарб". Т. у Маладзечне 37200.

КУПЛЮ

• Пліты перакрыцця 4,8х1,5; 4,2х1,5. Т. у Маладзечне 37973.
• **ФОТААПАРАТЫ**, аб'ектывы, гадзіннікі, грамафоны, **АБРАЗЫ**, **МЭБЛЮ**, фарфор і іншыя старадаўнія рэчы. Т. у Маладзечне 65542, (8-029) 6564854.

ПАТРАБУЮЦЦА

Патрабуецца на вытворчасць у кілбасны цэх
майстар, тэхнолаг, бухгалтар з веданнем ПК.
Т. у Маладзечне 58124, 30130, (8-029) 6710776.

• **ЗАПРАШАЕМ НА РАБОТУ Ў ЧЗХІЮ**. Т. (8-01710) 30893.
• Запрашаем на работу будаўнікоў, вадзіцеляў, токараў, слесараў, станочнікаў і рабочых іншых спецыяльнасцяў. Мінск. Жыллё. Т. (8-029) 6260612.
• Запрашаем будаўнікоў, брыгады муляраў на здзелку. Высокія расцэнкі. Т. (8-017) 2555156, 2163134.
• Найму прадаўца з дакументамі ІП на рэчавы рынак. Т. (8-029) 6776256.
• Прадавец з дакументамі прадпрымальніка. Т. у Вілейцы 33338.
• Найму сталяра зрабіць зруб лазні, таксама дах. Т. у Маладзечне 37669.
• Брыгада муляраў і інш. рабочых спецыяльнасцяў для працы ў Маскве, з/п не ніжэй за 300 у.а. Жыллё, рэгістрацыя, 3-х разовае харчаванне. Гарантыя 100%. Т. у Смаргоні 33534 (Дзяніс).

ШУКАЮ РАБОТУ

• Вадзіцель з "каблуком" шукае аднаразовую работу. Т. (8-029) 6950954.

ІНШАЕ

• **БЯСПЛАТНА** адпускаюцца апілкі, самавываз. **ПАТРАБУЮЦЦА**: сталяр-станочнік, рабочыя. Звяртацца: Вілейка, піларама ПМК меліярацыі (ПВС). Т. у Вілейцы 35445, (8-029) 6696304.
• Вазьму шлюб з чалавекам, які жадае выехаць у **ЗША**. Т. у Маладзечне 51861, (8-029) 7604181.

ЭКСПРЭС-АПЫТАННЕ МАЛАДЗЕЧАНЦАЎ

Як вы лечыцеся?

Дзяніс Цэдзік, студэнт:

– Я цяпер хворы і купляю таблеткі. Калі ёсць грошы, то гэта лепш. А з народных сродкаў можна лячыцца мёдам, чаем. Яшчэ вынік залежыць ад настрою чалавека, ад яго псіхалагічнага стану, ад тых, з кім ён мае зносіны.

Таццяна Мацюшонак, інжынер:

– Так атрымалася, што я не хварэю. Бывае толькі галава баліць. Ды я нічога не прадпрымаю, само праходзіць. Дзеці ў мяне таксама здаровыя і хварэлі толькі вятранкай.

Марына Пятровіч, прадавец:

– Самалячэннем не займаюся, а куплю лекі ў аптэцы. Для таго, каб лячыцца самому, трэба мець пэўную адукацыю. Калі што-небудзь сур'ёзнае, звяртаюся да спецыяліста. Але калі лёгкая прастуда, то можна лячыцца малінай, мёдам, а для прафілактыкі трэба піць чай з ліпай.

Уладзімір Якубовіч, геафізік:

– Як калі. Таблеткі больш эфектыўныя і дзейнічаюць хутчэй. А травы, напэўна, лепш для здароўя, але яны марудней дзейнічаюць. Лекі беларускія танней за імпартныя, але калі няма аналагаў, то можна і больш грошай аддаць. У загаворы веру, мая маці сама ўсё жыццё так лячыла мяне, брата, нават свойскую жывёлу.

Падрыхтавала Яўгенія МАНЦЭВІЧ.

НАДВОР'Е

Мінск	20.09	21.09	22.09	23.09
ападкі (на працягу сутак)				
тэмпература,°С днём	+13	+12	+15	+16
ноччу	+12	+7	+6	+6
атмасферны ціск, мм	735	748	746	740
хуткасць ветру, м/сек	4-7	2-5	1-3	1-3

Вільня	20.09	21.09	22.09	23.09
ападкі (на працягу сутак)				
тэмпература,°С днём	+12	+15	+16	+18
ноччу	+10	+6	+5	+8
атмасферны ціск, мм	749	756	750	746
хуткасць ветру, м/сек	4-6	2-5	1-3	1-3

Чытайце праз тыдзень:

- **Помніць не лічбамі, а імёнамі**

Нельга напісаць усеагульную гісторыю сваёй Айчыны без напісання мясцовай гісторыі яе рэгіёнаў, гісторыі жыцця людзей, якія яе стваралі. У ліку іх і чалавек незвычайнага лёсу Марыя Пятроўна Лагіновіч.

Гараскоп 22 – 28 верасня

Авен (21.03–20.04)

Перыяд дваякі: вам неабходна хутка на ўсё рэагаваць і ўключацца ў новыя ўмовы жыцця, але дзейнічаць удумліва і павольна. Калі не ведаеце, што рабіць ці што адказаць, вазьміце невялікі тайм-аўт, збярыцеся з думкамі, а пасля вярніцеся да адкладзенага пытання. Дзеці-падлеткі будуць рэзка адмаўляцца ад вашага клопату, таму трэба быць вельмі карэктнымі, пытаючыся ці раячы ім штосьці.

Цялец (21.04–21.05)

Вы лёгка зразумееце, на што звярнуць увагу і да чаго прыкласці намаганні. Некаторая блытаніна магчыма ў вусных дамоўленасцях, напрыклад, вы ці вас могуць зразумець няправільна. Таму выказвайце свае думкі выразна і ад іншых патрабуйце таго ж. Даражыце адносінамі з людзьмі, вучыцеся разумець і дараваць, але і сябе ў крыўду не давайце.

Блізняты (22.05–21.06)

Самае важнае цяпер – гэта адносіны з блізкімі людзьмі. Прыкладзіце намаганні для ўладжвання практычных пытанняў (праца, дом, паездка, дзеці, сваякі і інш.) і асабістых узаемаадносінаў. Высвятленне адносінаў (прыпамінанне памылак, пераразлік, хто колькі зрабіў і інш.) прывядзе толькі да папрокаў і глухой крыўды, якія не знікнуць нават пры яўным прымірэнні. Чакаюцца добрыя навіны, у грашовым плане таксама.

Рак (22.06–23.07)

Інтуіцыя на вышыні, і многім з вас прыйдуць нестандартныя рашэнні, арыгінальныя творчыя ідэі. Трывога за дзяцей (іх вучобу, працу, асабістае жыццё) не будзе даваць вам спакою ў тым сэнсе, наколькі вы можаце ўплываць на гэта і карэкціраваць. Можа так здарыцца, што вам давядзецца некага паставіць на месца, але не трацце сілы і эмоцыі, тлумачачы дурню, што ён дурань.

Леў (24.07–23.08)

Перыяд вельмі важны для прафесійнага росту, вучобы, вырашэння розных дзелавых пытанняў. Разнастайныя стасункі дазволяць вам даведацца шмат новага, цікавага, нечым захапіцца. Вашы веды і вопыт будуць запатрабаваныя, таму нядзіўна, што вы ўсім раптам спатрэбіцеся. Магчыма выпадковая сустрэча са старымі знаёмымі, магчыма, нехта звернецца да вас за парадай і дапамогай.

Дзева (24.08–23.09)

Перыяд ціхім і мірным не назавеш, вам трэба будзе ўрэгуляваць мноства пытанняў. Некаторыя вашы ўчынкі і выказванні могуць тлумачыцца няправільна, таму давядзецца тлумачыць і даказваць, каб калі ўжо не выратаваць сваю рэпутацыю, дык хаця б выправіць памылкі ва ўзаемаадносінах. Пашырацца сувязі з людзьмі, з'явіцца цікавы вольны час, стануць прыцягальнымі новыя галіны ведаў.

Шалі (24.09–23.10)

Час насычаны. Чакаюцца напружаныя перагаворы, урэгуляванне спрэчных пытанняў, уладжванне сямейных абставінаў. Вы павінны навучыцца ўключаць інтуіцыю, тады будзеце ўмела абыходзіць непрыемнасці і інтрыгі, ведаць, што і каму гаварыць. Могуць вярнуцца праблемы мінулага, усплыве старая размова, прыгадаецца крыўда ці здарыцца тое, што вы некалі прадбачылі. Добра будзеце адчуваць і разумець іншых, за што вам будуць удзячныя.

Скарпіён (24.10–22.11)

Верагодна, будзеце асвойваць новыя галіны ведаў, павышаць свой прафесійны ўзровень. Добры час для вывучэння замежнай мовы, атрымання патрэбных даведак. Некаторае абмежаванне ў салодкім, вострым, мучным аздаровіць арганізм, і вы зусім інакш сябе адчуеце. Будзеце тонка разумець знакі лёсу, а значыць, бачыць, ад чаго адмовіцца, каб наблізіць жаданае.

Стралец (23.11–21.12)

Пачакайце з новымі справамі, яны могуць аказацца ілюзорнымі, не дадуць чаканага выніку, вы можаце не сувымераць свае сілы і не ўлічыць усіх абставінаў. Вельмі няпроста будзе з дзецьмі, і вам спатрэбіцца мора цярпення, кантактуючы з імі. Вярніцеся да абмеркавання старога пытання, магчыма наконт грошай, развіцця асабістых адносінаў. Беражліва стаўцеся да сваіх старэйшых сваякоў, ашчаджайце іх пачуцці, лішні раз не хвалюйце.

Казярог (22.12–20.01)

Узаемаадносіны будуць правярацца на трываласць. Вам спатрэбіцца немалая вытрымка, каб процістаяць прадузятасці, капрызам ці несумленным адносінам нейкага чалавека да сваіх абавязкаў. Патрабавальнасць да іншых пачынаецца з патрабавальнасці да сябе, тады лягчэй будзе заклікаць да адказнасці. Старайцеся з людзьмі кантактаваць карэктна, каб нікога не закрануць неасцярожным словам.

Вадалей (21.01–19.02)

Будзе шмат працы, ды і вы самі адчуеце неабходнасць умацаваць сваё становішча, больш практычна выкарыстоўваць свой час і цаніць чужы. Можаце сутыкнуцца з плёткамі, вельмі няпроста будзе аб нечым даведвацца, высвятляць, будзе адчуванне, што ад вас нешта хаваюць ці падманваюць вас. Не варта вельмі шмат чакаць ад новых знаёмстваў. У адносінах да дзяцей (ці з-за іх) давядзецца змяніць планы.

Рыбы (20.02–20.03)

Вельмі насычаны перыяд: вы будзеце атрымліваць мноства карыснай інфармацыі, праведаце цікавыя сустрэчы, будзеце запрошаны на нейкія мерапрыемствы, дазволіце сабе лёгкі флірт. Вельмі дзіўнымі вам пададуцца знакі ўвагі з боку чалавека, ад якога ўжо ніяк не чакалі падобнага. Верагодна, захочаце крыху расслабіцца і цалкам можаце апынуцца ў прыемным месцы і ў нечаканай кампаніі.

НЯВЫДУМАНЫЯ ГІСТОРЫІ

Гісторыя пра халяву

Зайшоў аднойчы да сябра ў інтэрнат. Абмяркоўвалі змены ў сістэме адукацыі. Загаварыліся. Змяркалася. Раптам амаль з усіх паверхаў інтэрната пачулі вельмі моцны крык: "Халява, прыйдзі!".

Што б гэта магло значыць, здзівіўся і адначасова спужаўся я. Аказалася, крычалі навучэнцы, каб паспяхова здаць заўтрашні экзамен. Для гэтага патрэбна пазваць халяву тры разы. Прычым з усяе сілы. Калі хто-небудзь адкажа, што яна прыйдзе, экзамен будзе здадзены лёгка. Калі ж, крый божа, адкажуць, што халява не прыйдзе, экзамен будзе абавязкова правалены.

Між іншым, крыкі працягваліся. Я выйшаў на балкон і паглядзеў уніз і крыкнуў ва ўсё горла:

— Прыйду! – А пасля праз паўзу дадаў. – Але вучыце!!!

Алесь РАЛАВЕЦ.

Рэгіянальная газета

Галоўны рэдактар Аляксандр МАНЦЭВІЧ.

Заснавальнікі: Аляксандр МАНЦЭВІЧ; Ніна МАНЦЭВІЧ.
Пасведчанне № 227 ад 19.08.2003 г. Выдавец ТАА «Рэдакцыя газеты «Рэгіянальная газета».

Інфармацыйна-рэкламнае штотыднёвае выданне для рэгіёну і рэспублікі. Выходзіць па пятніцах. Аб'ём 5 друкарскіх аркушаў фармату А2. Тыраж 10000 экз. Індэкс **63212** (індывідуальная падпіска), **63369** (ведамасная падпіска). Падпіска праводзіцца пастаянна ў паштовых аддзяленнях рэспублікі. У розніцу – цана свабодная. **№ 38 (439) 19.9.2003.** РУП «Друкарня «Перамога», Міністэрства інфармацыі РБ. 222310, Маладзечна, вул. Таўлая, 11. Зак. № 2880. Падпісана ў друк у 13.00 18.9.2003

Наш адрас: **222310, Маладзечна, Вялікі Гасцінец, 68а.** Тэлефоны/факс: (01773) **6-96-67**, **5-38-41** (рэклама), **5-07-99**
E-mail: regionnews@promedia.by, http://regionnews.promedia.by

Прыём дробных аб'яў

Маладзечна Вялікі Гасцінец, 68а. Тэл. **69667**, **53841**.
Вілейка вул. Вадап'янава, 23, капіравальны цэнтр «Парус». Тэл. **55284**.
Вілейка вул. 17 Верасня, 30, пошта. Тэл. **55233**, **55539**.
Смаргонь вул. Танкістаў, 8, рэдакцыя «Новой газеты Сморгони». Тэл. **33077**.
Смаргонь вул. Танкістаў, 1, аддзяленне сувязі №2 Смаргоні. Тэл. **22211**.
Чысць вул. Зялёная, 4, магазін «Канцкласік». Тэл. **99172**.

Тэлефонныя коды гарадоў рэгіёна: **Астравец** – 01591, **Ашмяны** – 01593, **Валожын** – 01772, **Вілейка** – 01771, **Маладзечна** – 01773, **Мінск** – 017, **Мядзел** – 01797, **Смаргонь** – 01592

Разліковы рахунак №3012164030006 у філіяле ААТ Белзнешэканамбанк» у Маладзечне, код 211, атрымальнік ТАА Рэдакцыя газеты «Рэгіянальная газета», УНН 600288444